Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дениз • ШОАТТА, 8 ноябрь, 1975 шу. • № 134 (5205). • Мах 2 кеп.

ЦIЕЧА МАЙДАН ТIА ХИННА ТIЕМА ПАРАДИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИИ

Сийлахь-боккхача Октябра цIей денад вай лаьттай тIа. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу Советски пачхьалкхен историн юкъе гIоргда нийсагIа пятилетка чакхйоаккха, дукхаезача советски Даьхен духьа советски наьха къахьегама толамашца белгалдаьккха шу санна. 1975 шера план ханал хьалха кхоачашъяри пятилетка толаме чакхъяккхари духьа, КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахар духьа деррига халкъо лелаю социалистически яхь шерра яржар — коммунизма материально-технически база хьалъяра, халкъа вахара материальнии культурнии боарам айбара тIабийрзача, советски наха кхолламе гIулакхаш деш хилара дола доккха тешал.

«Хьинаре коммунистически къахьегам — вай мохк чIогIбара, вай халкъа вахар тоадара эгтара нийсагIа бола никъ. Из цунца цхьана чIоагIача машара гIулакха юкъе лоаца сийлахь-доккха дакъа а да,» — аьннад новкъоста Л. И. Брежнева. Таханара цIей — из я дог гIоздоаккхаш йола Советски Союза Коммунистически парте, Советий Мехка халкъа, социализма мехкий вежарашца долча халкъий демонстраци.

7-гIа ноябрь. ЦIеча кIадаша, лозунгаша, транспаранташа юкъеерзаьй ЦIе майда. ГУМ-а хьалхашкахьарча оагIоца хьалтеха доалл Советски пачхьалкхе хьаьйча В. И. Ленина портрет. Кремлевски пена бIоаххала хьалтеха йоакх СССР Герб, дукхча къамаш даха вай пачхьалкхе шоаех латташ йолча союзни республикай гербаш. Советски Союз — халкъаши народносташи цхьоагIо йолаш хилар, уж деррига а коммунистически общество хьалъе лаьрхIа хилар дог тешадеш хьахьокхаш дола масал.

«Ленина партена — хоастам!» «КПСС чурен арахьареи политика вай хьал лоац, къоабал а ю!» «Ленински наькъагIа дIахьалхашкахьа долле»! — йоах майданца оагIув болча здание гагIошца хьалтеха доахкача лозунгаша. Цар хьахьокх берригача советски наха дагарлар, партеи халкъеи йохаргйоаца цхьоагIо. ЦIеча кIадай беса юкъе — КПСС ЦК Политбюро члений, членалла кандидатий, КПСС ЦК секретарий портреташ.

Хьаьшашта лаьрхIача трибунашка — СССР-ен РСФСР-ен Лакхехьарча Советий депутаташ, Коммунистически парте ветеранаш, Советски Союза Турпалаш, Социалистически Къахьегама Турпалаш, столицерча предприятей, Подмосковья совхозийи колхозийи хьалхалаттараш, Iилмаи культуран деятелаш, космонавташ. Циггача ба СССР-е аккредитовацйи бола дипломатически представительствашта керте латтараш.

ЦIей белгалдаккха Советски Союза столице кхаьчаб дунен дуккхача мехкий викалаш. Дерригача прогрессивни адамашта Москвани Сийлахь-боккхача Октябрен маIан — машари паргIатон. «Ер цIей белгала интернациональни цIей, берригача къахьегача наьха цIей а хинна дIаоттарах доккхал ду вай, — белгалдаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева. — Сийлахь-боккхача Октябра идеяш, вай баьччеи хьехархой хиннача В. И. Ленина хьехам вай еррига планетерча къахьегамхой дегаша къоабалбеши кхетабеши ба.

Низ болча татаца еррига майда екаю деттача тIоараша, «Ура!», «Сийлахь-доккхача советски халкъа — хоастам!» «КПСС-а — хоастам!», «Парте Ленински Центральни Комитета — хоастам!» яхаш деттача цIогIарчаша. Уж ба Коммунистически партеи Советски правительствеи кулгалхошка моаршал телаш бола москвичаш.

Мавзолея Центральни трибуне хьалтIабоал новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.**

Циггача ва Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК Хьалхара секретарь Ле Зуан.

Мавзолея эвтта оагIорахьа — Советски Союза маршалаш, бIун тайпай маршалаш. Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен инаралаши адмиралаши.

Iуйрийна итт сахьат дааьнна ха. ТIа тхов боацача машинаца Спасски ковнаIарех аравоагIа КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Советски Союза маршал А. А. Гречко. Цунна духьала йоагIа парада командующи тIавола машин. Ленина орден лелаеча Московски тIема округа командующи волча инарал-полковникагара В. Л. Говоровгара рапорт хьа а ийца, бIуна хьалхашка гIолла баккха вода министр, цар цIей даькъала дувц цо. Цунна жоп луш тIемахоша низ бола «Ура!» оал.

БIуга хьеже воал министр. Мавзолея трибуне хьалтIа а ваьле къамаьл ду СССР оборона министра нов. А. А. Гречкос.

Цун къамаьл чакхдаьнначул тIехьагIа цIей дезде болалу бIу. Массаза а санна хьалха боагIа барабанщикаш. ЧIоагIа гIоараш а тохаш тIаьц майдо дицлургдоацача 1945 шера гора оттаяьча Рейхстага тIа урагIъяхийта Коталон байракх. Циггача я вай Даьхен паргIатон кортамукъалеи бахьан долаш баьча тIем тIа къаьстта белгалъяьннача эскара соединеней, довкъой, кемай тIема байракхаш. Колонне — ткъаь итт байракх. Цар тахан хьахьокх Сийлахь-боккхача Дай-мехка гIем тIа советски халкъа котало бахьан долаш даьккха ткъаь итт шу.

БIаргагу Чертковски, Ленина ши орден, ЦIеча байракха, Суворова, Кутузовен Богдан Хмельницкен орденаш лелаеча гвардейски танкови бригада байракх. Цунна улув да хьалхарча гвардейски артиллерийски Глуховски Ленина орден, ЦIеча байракха, Суворова, Кутузовен Богдан Хмельницкен орденаш лелаеча Лакхехьарча Керттерча командоване прорыва дивизе тIема байракха бархат.

Байракхаш яхьача колоннана тIехьа гучабоал тIема академешка дешаш бараш.

ТIема академей марш хьаелл М. В. Фрунзе цIерагIча академе колонна. Цо кийчбу коммунистически партенеи советски халкъаи доазув доацаш мутIахьа бола командираш, йоккха говзал йола специалисташ.

Мавзолейна хьалхашка гIолла тIехбовл В. И. Ленина цIерагIча тIема-политически академе, Ф. Э. Дзержинске цIерагIча тIема академе, Советски Союза Маршала Р. Я. Малиновске цIерагIча бронетанкови эскарий тIема академе, В. В. Куйбышева цIерагIча тIема-инженерни академе, Советски Союза Маршала С. К. Тимошенко цIерагIча химически лоравара тIема академе, Ю. А. Гагарина цIерагIча тIема-фецарча академе, профессора Н. Е. Жуковске цIерагIча тIема-фецарча инженерни академе дешаш бараш.

КIайсигала бесарча цIе седкъа лелача байракха кIал чакхбол Калининградски лакхехьарча тIема-форда училищас хьалхехебараш.

Нийса гIа боахаш боагIа гвардейски шиъ орден лелаеча соединене парашютникаш-десантникаш.

Десантникашта тIехьа боагIа Московски лакхехьарча пограничнн командни училища курсанташ, ЦIе байракх лелаеча Iаьржача форда флота форда пехота полк. Ф. Э. Дзержинске цIерагIча Ленина орден лелаеча ЦIеча байракха дивизе салтийи эпсараши. Трибуна тIа гулбеннараша безамца тIаэц Московскии, Калининскии, Суворовскии тIема училищаша хьалхехебараш, Ленинградера нахимовцаш.

Кхы а цхьаькха колонна — РСФСР Лакхехьарча Совета цIерагIча Московски Лакхехьарча юкъарча эскара командни училища курсанташ.

ТIема оркестр майдан юстара йоал. Йолалу тIема техника марш. Бронетранспортераш тIа а ягIаш йоагIа М. И. Калинина цIерагIча гвардейски мотострелкови Тамански ЦIеча байракха, Суворова орден лелаеча дивизе подразделенеш. Сийле йолаш ба цу соединене хьабена тIема никъ.

Майда тIа йоал ПВО ракетни эскарий дото бос бола установкаш. Хаоттам моллагIа бале а, дийнахьа а буc а лораю цар Даьхен машаре сигале.

ТIема парада тIа яр тIема ракетни техника цхьайола образецаш.

Советски Эскари ТIема-Форда Флоти Сийлахь-боккхача Октябра накъаенай тIемеи политическии кийчо еча керда толамаш даьха. Полигонашкеи танкодромашкеи, полеташкеи океански походашкеи вай тIемахоша — ткъаь итт шу хьалха фашистски Германи, цул тIехьагIа милитаристски Япони йохаяьчар берашеи берий берашеи — денгара денга эргайоахаш лакхъю тIема говзал. Халкъа, хьамсарча Коммунистически партена доазув доацаш мутIахьа дола советски Герзашцара Низаш массаза а латташ да Советий Мохк лорабеш.

ТIема парад йистеьлар эзар турба йолча вIашагIтехача оркестро торжественни марш ярца.

Байракхашцеи кIадашцеи цIийенна майдан тIа йоал цIей дездеш кийчъяь демонстрантий колоннаш. ХьабоагIа Москворецки, Пролетарски, Ленински, Фрунзенски, Свердловски, Дзержински, Бауманскн, Калинински районий къахьегамхой викалаш.

Укх шера сийлахь-боккхача Октябра цIей КПСС XXV съезд гаргакхоачаш дезду. Партийни съезд кийчъяра юкъе лоаца ондо дакъа а хинна дIаэттар цIея сийна москвичаша, берригача мехка къахьегамхоша лелаяь къахьегама вахта. Колоннашта тIагIолла дIахье...ача — москвичий къахьегама коталоний рапорташ. Массе тайпа продукци арахецара пятилетка

(Нистедоалар 4-ча оагIо тIа).

СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ ЦIЕЙ ДЕЗДАР

Советски Социалистически республикай Союза правительствос Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизара сийна 7 ноябре прием йир съездий Кремлевски Двореце.

Приеме бар новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев. Царца цхьана бар Вьетнама къахьегамхой парте ЦК хьалхара секретарь Ле Зуан, Аргентина коммунистически парте ЦК Генеральни секретарь Х. Арнедо Альварес, Уругвая коммунистически парте ЦК хьалхара секретарь Родней Арисменди.

Приеме бар КПСС ЦК членаши членалла кандидаташи, КПСС Центральни ревизионни комиссе членаш, парте ветеранаш, СССР-и РСФСР-и Лакхехьарча Советий депутаташ, министраш, военачальникаш, промышленностеи юрта боахамеи хьалха латтараш, Iилмаи культуран деятелаш, летчикаш - космонавташ, советски общественноста викалаш, ЦIеча майдан тIа хиннача параде дакъа лаьцараш.

Приеме дакъа лаьцарашка къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛ

Деза новкъостий!

Хьамсара доазол дехьара хьаьший!

Мукъаба сона таханарча парадеи цIейна хетаьча демонстрацеи дакъа лаьцараш, советски социалистически пачхьалкхе хьахинна 58 шу дезде укх зале вIашагIкхийтта шо деррига дег тIара даькъала дувца. Шун а шуца цхьана берригача советски наьха а, доазол дехьарча вай Даьхеи доттагIий советски халкъа сийлахь-доккха цIей даькъала дувц аз! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Вай цIей белгалдоал советски халкъа, цун къонгаштеи мехкараштеи заводашкеи шахташкеи, гIишлошьеча, кхашкеи фермашкеи, лабораторешкеи творчески мастерскешкеи миллионаш болча наха ловр: пятилетка толаме чакхйоаккхача вай Коммунистически парте XXV съезда даха ма-доагтIара накъадахара карагIдувлача доккхийча гIулакхашца.

Советски пачхьалкхеи машар безача политика, социалистически содружества цхьоагIо чIоагIъяра, дунен кердача тIема духьала, чIоагIача машара лард йоллара, Европеи дерригача дунен тIеи дунеи халкъашта юкъе леладу гIулакхаш чIоагIдара тIехьа доаттабеча къовсаме Iалаьмате доккхий толамаш доахача хьале чакхдовл вай цIей.

Советски Iилмахоштеи космонавташтеи «гаргара» космоси гаьнара планеташи тохкача керда карагIдаьннача башха-дикача толамий сердалоно къоагадаьл вай цIей.

Вай халкъа машаре къахьегам тешаме лорабеш долча Советски Герзашцарча низй цхьанна а хIамо бохабергбоацача тIема низа цIаькхаза а теш хилар тахан Москван ЦIе майда. (ДIаьхдаь тIоараш тох). Цу цIей деэдеча гIозача дийнахьа мехка керттера майда — цун кхыча городийи юртийи дуккха а майдаш санна — юха а хьалйизар дуккха а эзараш болча къахьегамхоша. Цар хьахьекхар шоай ленински партена гонахьа, советски правительствана гонахьа халкъ айхха кхотаденна хилар, карагIдаьнначох из доккхал деш хилар, керда къахьегама коталонаш яха из кийча хилар.

Советски Союза Коммунистически парте, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи цIерагIа аз баркала дешаш оал вай сийлахь - йоккхача Даьхеи берригача къахьегамхошта, шоай къахьегамца из кхы а йIаьхегIа, кхы а низ болашагIа мел ерашта, цун кхерамзлеи хьашташи лорадерашта. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Хьадаьр дукха да, новкъостий, бакъда хIанзчул тIехьагIа де дезар кхы а дукхагIа да. Вай воашта хьалхашка уттаду декхараш доккхеи чоалханеи дар аьнна вайна бокъонца хов: вайна дагалаттараш цIенеи дикеи хилар, партеи халкъеи цхьоагIо болаш хилар, вай социалистически держава низ болаш хилар, вежарашха долча социализма мехкашцеи дерригача машар безача а прогрессивни а низашца йохаргйоаца цхьоагIо хилар — из деррига а коммунизм хьалъеча, социальни прогресс бахьане, халкъий паргIатоннеи кортамукъалени тIехьа, лаьттан тIа чIоагIа машар хилийтара тIехьа доаттабеча къовсамо керда толамаш доахаргхиларах дола тешал. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

ЦIей даькъала хилда шун, деза доттагIий! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Кад текъабу аз:

— Сийлахь - доккхача советски халкъа хьамара! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

— Вай сийлахьча парте, Ленина парте хьамара! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

— Социализми коммунизми хьалъеча халкъаша керда коталонаш яхара хьамара! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

— Дерригача дунен тIа чIоагIа машар хилара хьамара! (ЧIоагтIа дIаьхдаь тIоараш тох).

* * *

Безаме а дег тIарча а хьале чакхъяьлар прием. Приеме хиннараш искусства мастераша доккха концерт оттадир.

ТАСС.

ЛЕНИНА НАЬКЪАГIА ОКТЯБРА БАЙРАКХА КIАЛ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизара хетаяь 6 ноябре съездий Кремлевски Двореце хиннача торжественни заседане новкъоста А. Я. Пельше яь доклад

Деза новкъостий!

Хьамсара доазол дехьара хьаьший!

Вай декхо белгалдоаккх Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизар — шийн эггара дезагIдола цIей, дунен берригача къахьегамхошта дега гарга дола цIей.

58 шу дIадахад дунен истори хьадара воздействи яра шийна тара кхы йоаца Iалаьмате йоккха событи хинна. ХIаьта тахан, е торжественни сахьат долаш, вайна хIаранена хьалхашка отт революце баьчча, из яра дегаш ураоттадаь а вIаштIехьдаьккха а волча дукха везача Владимир Ильич Ленина еррига сийле чулоаца сурт-сибат. Дагайох Октябра йицлургйоаца символаши сурташи: «Смольни, гIордаьнна цIи хеза «Аврора», герзашца кийчъяь болхлойи матросийи отрядаш, Зимни Двореца чухьалхар.

Наха юкъе денал долаши кIаьд ца луш цо болх баьча шерашка Коммунистически парте кийчъяьчеи кхотаьчеи болхлой классо, большевикаша тIахьехарах хьадда восстани а яь дизза шийн бе деллар политически Iаьдал. Хилар, шийн социальни тIехьаленга диллача эггара кIоаргагIа, къаьна дуне шийн лард а тIехьа дохадаь йола пролетарски революци. Чурча контрреволюце а, доазол дехьарча интервенце а гIо дайзар эксплуататорски стройна. Къизача къовсаме халкъо лорайир Советий Республика, Октябра карагIдаьннар! Деррга дунеи исторе керда оагIув хьаеллаелар. Октябра сийлахь-доккхача гIулакха кхел хиннаяр дуне революционни хувцара гIулакх хинна дIаотта. Историче...и тохкамах чакх а даьнна, эшалургбоаца шийн низ хьа а хьекха цо кхыча халкъий дегаш ураоттадир социализм хьалъяра, пролетарната классови къовсамах дукхагIа тешам чубоссабир, къамий кортамукъален болам хьалхьоабир, машар, демократи, социальни прогресс бахьан лоаттабу къовсам дIабахьа безам болийта, боккха низ а хинна дIаэттар.

Цудухьа да вай таханара цIей кIоаргга интернациональни. Мукъаба сона парте Центральни Комитета, ЦК Политбюро, СССР Лакхехьарча Совета Президиума а Советски правительства а цIерагIа Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хьатIакхоачаш латта 58 шу дизарца шу а шуца беррига советски нах а, доазол дехьара вай доттагIий, коммунизма машареи адамлен иразеи идеалаш гарга а еза а мел бараш дег тIара даькъала буvца!

Октябра хIанзара шу — из массе хIаманца гуш да — шийн къаьстта белгало йолаш, къаьстта лоархIам болаш да. Парти а халкъа а вай общественни вахаре лоархIамегIарча событена, КПСС XXV съезда накъадолх. Ленински васкеташ кхоачашдеш съездо чакхдоалаш латтача пхе шера мехко хIама хьакхоллаш баьча Iалаьмате боккхача балха итогаш ергья, Iоаяь опыт вIашагIтохаргья, советски общество коммунизмагахьа яхара керда перспективаш оттвергья, партеи пачхьалкхени арахьарча политически балха керттера лостамаш къоастадергда.

ЧIоагIача, сийлахь - воккхача Ленина еллача ларда тIа яхаш, дегIаухаш, депал совдоалаш, чIоагIлуш я советски социалистически общество. Из лард я партеи халкъеи болат санна йола цхьоагIо.

ДIаух шераш, итт шераш, керда иоахалаш даха долалу, хIаьта цу сийлахь-йоккхача цхьоагIон котъювлача байракха кIал а увтт. Из йохалургйолаш яц, чIоагIа я. Октябрьски революце идеяшта кхы а керд-керда коталонаш йоахаргхилара тешам ба цуна!

I. ТВОРЧЕСКИ КАРАГIДУВЛАРИЙ РЕВОЛЮЦИОННИ ДАРЖАР

Октябра хIара шера, кхы а цхьаькха лагIа тIа даьлча, баьча наькъага юхьахьож вай. Сийлахь - йоккхача революце къахьегамхошта мел денначул бе боагIа мах а беш. Шоай социалистически пачхьалкхе хьаяь шовзткъеи барайтта шу далара советски нах накъабоагIа дог гIоздаьнна, политически къахьегамеи хьинар Iалаьмате чIоагIа айденна. ДIадахача шеро цIаькхаз а бакъдир КПСС политика нийсеи пайданеи хилар, цIаькхаз а цIаькхаз а бакъдир халкъа овлан тIара доагIча хьашташеи цуна дагалаттарашеи дIадехачунца из йизза йоагIаш хилар. Хила ма-доаггIара да КПСС XXIV съездо лаьца никъ. КПСС Центральни Комитето массе а оагIорахьа беш бола болх берригача советски наха хьаллоацаши къоабалбеши хилар. Вай халкъ тIа-тIа айхагIа кхотало Ленински партена, цун Центральни Комитета, ЦК Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев керте латтача КПСС ЦК Политбюрона гонахьа.

Шийн кIаьд ца луча хьинарца, чура декхараш кхоачашдаран арахьара машар беза политика толаме чакхъяхари шийн деррига низаш дIалуш хиларца новкъост Брежнев вайна массанена а къаьгагIа бола хьоккхам ба парте гIулакха, Октябра гIулакха доазув доацаш ше дIалуш хилара.

Новкъостий!

В. И. Ленина хургда аьнна хийттача тайпара, пролетарски революце хIама хьаккхоллара тIаберзабир беррига къахьегамхой. Халкъа говзалий дийна хьаст низ болаши паргIатеи бухбаьлар, хIаьта из бахьан долаш общественни дегIадоагIилга дIахьалхашкахьа лахар геттар сиха. Историга диллача й...кха йоацача хан-юкъа советски халкъо дIаьккхар капитализм, хьалйир дегIаена социалистически общество. ХIанз вай мохк хьалха латтача доазонашка баьнаб экономически, культурнии, Iилматехнически прогрессе. Из тешаме бода коммунизма наькъ тIа!

Шоаш вIаштIехьбаьннеи кхотабеннеи хилар, эксплуататораш боацаш боахама доал деховш шоаш хилар вай болхлошеи ахархошеи хьахьекха дукха ха я. Коммунистически парте кулгал а деш цар хьалъяй из чIоагIа хилар хано бакъдаь, къизагIча тIемашка техка йола социализма Iалаьмате йоккха гIишло. Советски Социалистически пачхьалкхе дIахо йодача хана а могаргдолаш я моллагIа а тохкамаш ла!

Укх шера дездаьча немецки фашизмали яповски империализмали котдаьнна 30 шу дизаро кхы а чIоагIа хьахьекхар цун исторически лоархIам, социализм дукхха тIех хилар, Октябрьски революце Даьхен сийлахь - боккх лоархIам. Империализма эггара агрессивнегIа долча низаща са дехка лата а латаш вай халкъо шийн Дай-мехка сийлеи паргIатон хьаллаьца па Iеш дунеи цивилизаци а кIалхара яьккхар. Коммунистически парти — вай мехка лостам телаш йола парти — къамийи интернациональнии декхарий, адамлен юкъарча декхарий лакхаленга, бокъонца йолча гуманизма лакхаленга кхаьча дIаэттай. Довчареи хIалак дечареи кIалхардаьхар бIарчча халкъаши пачхьалкхенаши.

Кхолламаш дерий классо — пролетариато шийн бе деллар Iаьдал хIама дохаде а на доллаш, паргIатта творчески къахьегара, материальнии духовнии рузкъа дебадара, нийсхонца из дIадекъара. «Пачхьалкхен Iаьдал даьккхачул тIехьагIа эггара керттерчарех бух социачара а дарех да, — белгалдаьд В. И. Ленина, — продукташ дукхагIа хулийтилга, доккхийча боарамех общества производительни низаш лакхделга». (Соч. бизза гуллам., 44-гIа том, 345 оагIув).

Масса оагIорахьара халкъа боахам дегIабоалабар цу хана деиз хила а хиннад долаш а да еронгача вай политика юкъмоттигера гIулакх. Цунах бокъонца хьахиннар гуш да. Боарам боацаш дегIадаьккха мехка производительни низаш.

Къаман рузкъа керттера дакъа — керттера производственни фондаш — Советски Iаьдал латтача шерашка 32-зза дегIаденад. Цар мах хIанз 800 миллиард сомага дIакхоачаш ба.

Вай халкъа боахам сихха дегIаахара доккхий хьоккхамашка даьннад вай. Бакъда уйла а яь царга хьежача — цецвоаккхаш да уж. Да а да. Октябрал тIехьагIа дIадахача 58 шера промышленни продукци арахецилга 203-зза лакхденад. ХIанз вайцига дунеи моллагIча мехка доаккхачул дукхагIа доаккх мехкдаьтта, арахец чон, болат, цемент, минеральни удобренеш, тракторащ, кIадаши, зипаши, телата кога гIире, шекар, шура, даьтта.

Iалаьмате дукха хеташ хиннача промышленни продукци арахецара боарамел а тIехдаьннад вай. ХIанз дени-бусе, цу юкъагIа 1955 шера хинначул 3-зза дукхагIа болат лоаладу, 7-зза дукхагIа мехкдаьтта доакх.

Советски наха кхоачашдаьд Россена электрификаци яра В. И. Ленина дагалаьттар. Шера хьаю триллион киловатт-сахьат совгIа электроэнерги. ХIанз цхьан дийнахьа вай хьаю революци иладехьа бIарччача шера еш хиннар миссел электроэнерги.

Уж тамашийна доккхий гIулакхаш — социалистически производства масштабаш йоккхий хинна па Iеш, эггара хьалха уж да вай экономика лардаши структуреи революционни хьисапе дикалгахьа эргайоаккхаш хинна кIоаргга хувцамаш.

Ленински кооперативни план кхоачаш а еш, парте тIехьадиса хинна ахархой боахамаш вIашагI а теха йоккхача социалистически производства ларда тIа даьхад. Хьахиннай керда класс — советски колхозни ахархой. Овлаш тIара хувцаденнад советски юрта сибат. Советски Iаьдал латтача шерашка юртбоахама продукци 3,4-зза дукхагIа яьннай.

Повзаргйоацаш хувцаенна хьалха тIехьайнса хинна мехка йоккхий районаш. Вай ханара Iилманеи техникаеи карагIдаьннача хьалхалаттарий ларда тIа хьа а баь чIоагIбенна дIаэттаб еррига советски республикай боахам.

КПСС XXV съезд хьаеллача хана бокъонца йовзаш хургья иттлагIча пятилетка планаш. Цхьабакъда, кIанззе гуш да из доккхий социальни хувцамаш хинна, экономически Iилма-технически низаш сихха дегIаиха, Советски Союза оборонни низ дIахо а чIоагIбенна ха хинна хилар. Коммунизма материально технически база хьалъеш хьабенача наькъа лоархIаме дакъа дар из.

ГIадвугаш да пятилетка чакхйоалача шера хьокхамаш. Укх шера дIабахача ийс бетта соахка цу хана хинначунца нийсйича 7,7 процент гIаккхийттай промышленни производство, цун пхе даькъах диъ дакъа яр къахьегама овсарле лаккхъяра чотах тIаккхийттай.

БIарчча хьайнцача пятилетка шерашка промышленни продукце боарам 43 процент гаргга лакхлургба. Из да цу эггара лоархIамегIболча хьоккхама оттаяь парте XXIV съезда Директиваш кхоачашъергья яхилга.

Вай планаш, ховш ма-хиллара, белгалйоал капитальни гIишлош Iалаьмате дукха хьалъярца. Из иштта хилар укх чакхйоалача пятилетке а, Биззача низагIа болх бе йолаеннай дунеи тIа эггара йоккхагIйола Красноярски гидроэлектростанци. Болх бе йолаеннай Юкъерча Азе йоккхагIчарех йола Ташкентски ГРЭС. Саяно-Шушенски ГЭС хьалъеча лоархIамегIйола болх баьбаьккхаб — сунт техад низ болча Енисейна. Оттадаьча доазонга кхаьчай Волжски автомобильни завод. Болх бе йолайолийт металлургически, химически яйгачеи промышленноста керда Iалаьмате йоккхий предприятеш. Эзараш километраш керда мехкдаьтта а газови а магистральни проводаш яхкай. Толаме дегIаух Братско - Усть-Илимски, Курски, Чимкентско - Джамбульски, Малхбузен - СибарегIеи, дукха кхыйола а промышленни комплексаш. ДIахо хьалъеш латт Камски автозавод, Токтогульски ГЭС, Байкало-Амурски машиннаькъа магистраль.

Диза доацача пхе шера болх бе йолаялийтай ши эзар гаргга йоккха промышленни предприяти. Уйла ергья вай, новкъостий, цу цифра — ши эза керда заводаши фабрикаши! Мел боккха производственни низ ба из — бIарччача пачхьалкхеи экономически потенциал!

Из цифра къаьстта цецвоаккхаш я, хIана аьлча, хIанз йолаш я къаьнара «Дубинушка», барг, воадингаш дагайоагIаш йола ноахал.

Цхьабакъда, дукха ха я «Дубинушка» алхха илле тIа мара ца хьоахаю. МиIингера миIинге кхоачаш вай боккхача мехка гIолла гIа боахаш йоагIа низ бола индустри. Вай шерачa арешка хьалъю сийрда городаш, электростанцеш, урагIа ух мехкдаьтта вышкаш, хьаду тIаьш, болата магистралаш.

Хийла хоз вайцига баьхкача доазол дехьарча хьаьшаша, доттагIаша, е шоашта гуш дар юхмаччахьа даккха ца гIертача наха шоаш цецбалар къайла а ца кхухьаш: «Ер доккха хIама да! Ер тамашийна хIама да!» оалаш. Ма-дарра аьлча, шоай вахар, шоай дагардараш Коммунистически партеца, цун идеалашца вIашагIдийзача советски наха тамашийна дар аьнна фуннагIа а дулургдац!

Ер шу дIадолалуш, Центральни Комитето партега, советски халкъага шера план ханал хьалха кхоачашъе, ийсалагIа пятилетка толаме чакхъяккха аьнна кхайкарал даьча хана «Продукци дукхагIа, дикагIа, дIадолар кIезигагIа долаш лургья!» аьнна лозунг а йолаш яьржача социалистически яхьа юкъевахар 80 миллион къахьегамхо. Берригача халкъа цу патриотически боламах боккха пайда баьлар, цо сихдир социалистически экономика дегIайоагIилга. Йоккха котало яьккхар вай Даьхен столица — Москвани Московски областеи Октябрьски революцен кхуврча — Ленинградеи Ленинградски областеи къахьегамхоша, Украина, Белоруссе, Азербайджана, Киргизе, Узбекистана, Эстоне, Литва, автономни республикай, дуккхача областий къахьегамхоша. Цар хьалхарчарча рапорт делар промышленни производства юкъара боарам дегIабоалабара пхе шера планаш ханал хьалха кхоачашъярах.

Укх шера мехкага планал совгIа кхоачаргья 6 миллиард сома маьха гаргга промышленни продукци. Иштта ба социалистически яхьа хIама хьакхоллара низ. Сийле а хоастам а хилба къахьегаме коммунистически гIулакхаш гойтача производства хьалха латтарий!

Дукха ха йоацаш шерра дездир стахановски болама 40 шу дизир. Из дIаболабаьрашца Л. И. Брежнева дег тIара вIашагIкхетар чакхдаьлар. Стахановцаш-ветеранаш чIоагIа безбаь белгалбахаро хьагойтар парте къахьегама наьха йоакхон теркон елга. Цар уж коталонаш яьхача денз дукха шераш дIаихад, хIаьта халкъо нийса оалаш ма-хиллара: «Дика гIулакхаш цIаккха а дицлац». Ленински коммунистически субботникашкара хьаболабенна къахьегама патриотизма миллионий болам ноахаленгара ноахаленга боалаш хьабенаб.Яхь лелаяра формаш эргаювл. Из тIа-тIа дикагIа вIаштIехьйоакх, цхьабакъда хувца ца луш дус цаI — юкъарча гIулакха беррига низ, хьаькъал, хьинар дIадалар, хьинар айдун ше кхо ца веши бола къахьегам, дог гIоздоахеи лоIам беши бола къахьегам. Социалистически производстве хьалха латтараши новатораши — уж вай ханара боккъонца бола турпалаш!

(Нистедоалар 2-ча оагIо тIа).

ЛЕНИНА НАЬКЪАГIА ОКТЯБРА БАЙРАКХА КIАЛ

(ДIахододар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

Ийслагlча пятилетке юрта боахам дегIабоалабара лаьгI ца болийташ теркам тIаахийтаб. КПСС XXIV съезда, КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленума решенеш ларде а лувцаш вай парте юрта боахам хIанзарча индустриальни база тIа баккхара йIаьххача ханара программа, колхозаши совхозаши дIахо экономически чIоагIъяра программа чакхйоаккх. Укх пятилетка юкъера лаьрхIача хIара шера чуэцаш дола ялат бархIлагIча пятилетка хьокхамел тIех да. Дика къахьийгад хьайбаш леладераша. Ханал хьалха кхоачашъяь дулх, коа тIара оалхазараш, фуаш, тха доххара ахе шера план. Боамби лелабераша мохк гIадкхувл, хIара шера боамби боаккхилга тешшаме алсам а доахаш.

Новкъостий, белгалдаккха деза укх тIеххьарча шерашка юртбоахама продукци алсамйоаккхилга юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка дуккхаза хала, ма-дарра аьлча, къиза экзамен хьалхашка уттаньча «чоалханеча хьаланка Iалашдаьлга. Цар уж халонаш сийленца эшаяьй!

Партен паччахьалкхенои юрта боахама материально-технически база чIоагIъяра кIаьд ца луш йоакхо яр, коллективно хьалловацаши вIаши гIо-новкъостал деши хилар, техникаца эш-эшача дIахьежаяр, миллионаш болча наха шоаш кхо ца беш къахьегар Iаламо уттаньча халонаша баь Iоткъам дикка кIезигбара чIоагIа низ хиннча дIаттар. Халахете а, цхьайолча моттигашка дикка халонаш духьалъийттай, уж эшаяра низ тIабахийта безаргба. Юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра оттадаь гIулакхаш кхы а чIоагIагIа низ тIабахийта кхоачашдергда. ТIа-тIа дукхагIа лоаттаергья юрта машинаш, оборудовани, удобренеш. Шердеш латт кхашта мелиораци яра балхаш. Партен халкъен лоIамцеи низацеи эргайоаккхаргья, ший беркат дукхагIа хьалургда Россе Iаьржа лаьтташ доацача края.

Экономика дIахо дегIайоалаеча, Iилман-технически прогресс сихъеча Iалаьмате доккха дакъа юкъекхухь вай Iилмахоша, инженераши техникаши. Укх карарча пятилетке машинай, оборудоване, аппаратий, приборий, автоматизаце средствай кердача тайпай 20 эзар гаргга образецаш вIаштIехьъяьха хьаяьй. Укх шера промышленни продукце кхоъ ах эзар гаргга керда тайпаш карадерзадергда. Торжественно дездеш хиннача СССР Iилмай Академе 250 шу дизаро къаьгга хьагойтар хIанз хьалхарча рубежашка латтача, дуне хьахилара къайленаш тIа-тIа дикагIа йоваш долча, адамий хьаькъалах хьадоала беркат халкъа дIателача советски Iилма дерригдунен-исторически карагIдаьннараш.

Дукха ха йоацаш газеташ тIа дегаш тохадолийташ дола гаьнарча Венера уникальни сурташ бIаргададара вайна, цун гонахьа эггара хьалхара шиъ искусственни спутник делилга хайра. Уж — вай советски я. цар Октябра мехка хIайа хьакхолла низ, цун хьалха латта Iилма бокъонца тоаделар дIагойт!

Новкъостий! Вай социалистически паччахьалкхене халкъо хьадеш мел дар диззан суверенной цун кара да, цун вахар тоадеш а да. Майрра дIаала йиш я, хьалха цIаккха а хIанз укх пятилетка санна кIоарген масштабнои халкъа хьал-таро айяра дехкар чакхдо уххаш ца хиннилга.

Болхлойн гIулаккхерча наьхен алапеш лакхдаро, алапеш лакхдара тIаерзаяь кхыйола мероприятеш чакхъяхаро, къахьегамхой цхьайолча категорей алапеш тIара йоаха найогаш дIаяхарах а уж кIезагъярах а 75 миллион советски сага хьатIадоагIа пайдаш алсамдаьхар.

40 миллион саго ийду хIанз доккхагIдола пенсеш, стипендеш, пособеш, потребление общественни фондашкара хьайоагIа кхыйола совленаш. Из да, новкъостий, дуккхача наьха вахара хьалаш тоаде торонаш хьахиннай яхилга. ДикагIа бола кхача баз, кхозагIдар тIадувха, шоай быт тоае йиш я бахача наьха. ХIара советски сага холуш да дикагIдола барзкъаш, холодильникаш, телевизораш, мебель дуккха кхыдола а товараш тIехь-тIехьагIа дукхагIа ворхенилга. Шердеш а эггадаьккха тоадеш а латт наха гIулакх делга.

Вай хIанзарча вахара къаьгга йола белгало я нах чубаха цIенош сиха а Iалаьмате дукха а хьалдеш хилар. Иштта хиннад укх шера а — керда квартираш еннай е вахара хьалаш тоадаьд 11 миллион саго. Дагадоххарах аьлча Великобритане, Франце, ФРГ, Итале, «Юкъарча рынкана» чудоагIача дерригаш кхыча мехкашка хьалдечул дукхагIа нах чубаха цIенош хьалдь СССР-е.

Вай мехка карагIдаьнна доккхий социально-экономически толамаш къаьгга дика гу цун еррига вIашдухьаленаш гучайоахача кризисо эгадеча капиталистически дуненчарца нийсдича. ДегIадаьхкача капиталистически мехкашка хьабе болх боацачар эскар пхийтта миллионага дIакхаьчад. Дукха миллионаш бола нах бIарччача дийнахьа хьабе болх боацаш ба. Инфляцех, маьхаш лакхдаларах къахьегача нахага боккха бала кхоач.

Общественно-экономически дегIаахар тIа-тIа лакхлуш хьадоагIача Советски Союзаи вежарашха долча социализма мехкаштеи фуд хац производство кIезигъяр, предприятеш хIалакхилар, хьабе болх ца хилар, инфляци яхар санна дола хIамаш. Цо цIаьхка а цIаьхка а хьагойт социалистически общественни строя совленаш, наьха безам тIаувзаш бола цун низ.

Октябра хьалхарча деношка денз вай парте боадонцеи хIама ца харан духьала цIенхашттара къовсам дIабоалабир, чаккхъяьккхар бокъонца йола культурни революци.

Знанешка кхача гIерташ да дерригa советски халкъ. Цох дуккхача хана денз ала а доагIаш оал дунен тIа эггара дукхагIа книжкаш дешаш дола халкъ да.

Юкъера дешар дешача школашка, техникумашка, вузашка хIанз вайцига дешаш ба беррига бахача нахах кхоалагIча даькъал дукхагIа бола нах. Чакхдоаккхаш латт юкъара юкъера дешар деилга. Кхы а лакхагIча лагIа тIа яьннай кагирхой профессионально-технически кийчбара система. Шера шин миллион сагага дIакхоачаш дикка дегIаденад лаккхереи лаьрхIа юкъереи дешар дийша специалисташ арахецилга.

Вайцига фуьнагIа дой а керда завод хьалйой, е никъ булле, керттердар дерхI — сага йоакхо елга, къахьегара а салаIара а цунна эша хьалаш тоаделга, цун унахцIено лораелга, из дагадалла хIама доацаш хулга, Iалам лораделга. Цу даькъе укх тIеххьарча шерашка дукха хIама даьд. Цхьабакъда, хьатIайоагIача хана а культурно-бытовой учрежденеш, болхлой столовеш, берий бешамаши яслеши, больницаш, профилактореши салоIа цIеноши дукхагIа хьалдара йоакхо еш хила деза вай. Наха гIулакх дарца бувзабеппачар дехкар да Iимерза хилар, наха тоам бар де гIерташ, саг раьза хургволча тайпара цун эшар кхоачашде гIерташ хилар.

Новкъостий!

Экономика дегIаярца цхьана вайцига доккхий толамаш даьхад социальни отношеней даькъе а. Беркат а доалаш дегIайоагIаш латт классаши социальни группаши, мехка къамаши народносташи дIахо гаргайоалаяра процесс, городаи юртаи юкъе хинна дуккха башхалонаш дIаяхара, хьаькъалца хьегача къинеи физически къинеи юкъера башхалонаш дIаяхара процесс.

Шоай овлангарча хьашташка, лерхIарашка, дега уйлашка диллача советски обществана юкъейоагIача классайи социальни группайи практически башхалонаш яц. ХIаьта уж цу хьакъехьа цхьа тайпа а я. Хьахиннай наьха керда исторически общность — советски халкъ. Цун авангард, цун эггара дикагIа вIаштIехьбаьккха низ ба турпала болхлой класс. Болхлой класса массазара а тешаме цхьоагIонхой ба колхозни захархой. Болхлошцеи ахархошцеи цхьан мутIарагIа йоагIа халкъа интеллигенци.

Парте гIулакха, Октябрьски революце гIулакха боарам боацаш мутIахьа ба комсомольцаш, беррига советски кагирхой. Революционни, тIема, къахьегама традицеш дIахо а кхухьаш уж Iомалу коммунистически хьисапе баха а къахьега а, хьинаре дакъа лоац керда общество хьалъеча. Дерригача ноахалий лерхIараши уйлаши цаIаш хиларах латт советски халкъа. Халкъ — кхолламхочун хIама хьадечун сийлахь-боккха низ!

Ер шу белгалдоакх дунен халкъашта юкъера кхалнаьха шу санна. Октябра мехка историе чухь эггара хьалха бокъонца йола гражданка хиний кхалсагах, обществе шийна йоагIаш йола моттиг дIалаьцай цо. Коммунизм хьалъеча мах баь варгвоаца дакъа лоац советски кхалнаха. Сийлахьча къахьегамхоша, йоахоша, вай бераш кхелераша, къахьегама ветеранаша, дунен тIарча къахьегача берригача кхалнаха общественни а шо шоай а гIулакхашка масс а тайпара толамаш дахар лоши ловца боаккхаргба вай, новкъостий!

Октябра шу хьатIакхоачаш советски наха доккха сий ду шоай машаре вахар тешшаме лораеча Советски Союза Герзашцарча низий. Цар лакха айаь дIахьу шоай тIема байракхаш. Даьхен моллагIа залдин кхоачашъе массаза кийча уж!

Новкъостий!

Вай де а доагIаш доккхал ду материальнии духовнии ганзаш хьаккхол ца даьхаь доккхийча толамех. Цхьабакъда, вай парти яц карагIдаьначох доккхал а деш Iеш оамал йолаш, из яц халонаши кхоачамбоацараши бIарга ца го гIерташ. Вай массаза а тешаме хурга ленински васкета — кхоачашдаьнза долча декхаращта теркам тIаберзабеш.

Общественни производства эффективность дIахо а айяра, доал дара методаш эргайоахаш тоаяра проблема къоастаяра Iалаьмате дукха къахьега дезаргда.

Укхаза ледара моттигаш яц аьлча нийса хургдацар. Производственни мощносташ болх бе йолайолийтилга сихдара, планированини экономически стимулированини эргаяьккха тоаяра, Iилманеи техникацеи карагIдаьннараш производствана хьем боацаш юкъедахийтара, беррига боахама болх тоабелга лакхдара эша гертара йоккхий тороиаш йолаш я. Уж тороиаш бокъонца йолаялийтар партийни организацей, берригача кулгалхой, производства берригача къахьегамхой эггара хьалхара декхар да. Гуш да дIайохийтача средствай, бедала, доагора, материалий цIенхаштта кхом бе безилга, боахама доал ца дар, рузкъа ца доагIача доадар, боахама лоархIаме дешаш моттигерча, духхьала ведомственни, цкъаза бюрократически а хьисапе къесталар дIададакха дезилга.

Iилмахой, конструкторий, проектировщиций творчески уйла тIагIертта а майрра а дIахьалхашка гIерташ, замано дIадехараш тIехьа ца юсаш хила еза. Нийса хургдацар отраслеви Iилма-тохкама институтий болх духьала штатни единицаш дукхагIа хилийтареи яздаь балхаш дукхагIа арадахареи хьакъехьа бийцача. Керттера проблемаш мел толаме къестаю, эггара чIоагIагIа эшаш йолча разработкащца производственни практика мишта хьалъюз хьежжа хила еза цун мах бара керттера критерий.

ХIама вIаштIехьа ца далийтара, къахьегамеи общественнии декхараш кхоачашделга бехктокхаме ца хетара гIулакхаш, тайп-тайпара дола зуламане хIамаш, мелла вахар, социализманна хийра йола кхыйола явленеш вай вахара юкъера хьадда дIаяхара тIахьех парте. Из дара кхетамца пайда эца беза общественнии паччахьалкхени воздействе еррига формаех, из делга революционни Октябрагара хьадоагIаш махиллара шийгара а кхычаргара а дувцилге йоаташ хьалеха а деза!

Вай социалистически общество ший дегIаахара лакхехьарча лагIага — коммунизмага дIахьалхашка мел йоал лаккху гражданий общественни хьинар, шерагIа а кIоаргагIа а юкъеоз уж паччахьалкхен гIулакхашта доал дара. СССР-е дизза дола халкъа Iаьдал да шоай балха тIехь паччахьалкхени общественни гIулакхаш органически дувзаденна кхоачашдеш йола къахьегамхой депутатий Советаш. Укх шера союзнии автономнии Лаьххехьарча Советашка, хIаьта иштта моттигерча Советашка хинна хоржамаш мехка политически вахаре лоархIаме событи яр. Паччахьалкхени общественнии гIулакхаш кхоачашдеча кхы а дукхагIа дакъа лаца баьннаб нах.

Сага бокъонех долча деша хьакъехьа шоашта пайда эца гIертилгеи цунца дувзаденна вай адресагIа критически Iоттараш елгеи дезараш дIабаьинабац Малхбузера. Бакъда цана укхаза коворгьяц уж латаргйола моттигаш. Сага бокъонаш вай мехка йиза йолаш а пайда эцаш а я. Социалистически строе, дизза долча халкъа Iаьдало гаранти енна а цхьапна а буржуазни мехка йоацача тайпара йиззаи тешшамеи Iалашъяь а я уж. Дерригa Iаьдал бокъонца капитала бе доаллача дIакхайкаяь демократически бокъонаш чакхсадоагIаш иллюзени я.

Советски гражданий бокъонаш кортамукъалеи цар декхарашца, цар общественни гIулакхашца айхха ювзаенна я. Вайх хIаравар чIоагIагIа раьза ва ший чулоацам коммунизмана тIехьара къовсам болча юкъарча гIулакха дакъа шийна хьатIаэцаш хиларах. Обществера — заводера, колхозера, конструкторски бюрора, лабораторера, учреждене гIулакхаш бахьан советски наха шоай лоIаме бехктокхам шоашта хьатIаэцача цар вахар боккха чулоацам болаш, дIаьхегIа, безамегIа, денаегIа хулийт.

Социалистически демократи — из бокъонца йола гуманность я, моллагIча тайпара а закон лохаделга, граждананий общественни бокъонаш а хьашташ а толхаделга ловргдоацилга да. Общественни декхар кIоаргга довзаш, коллективизма йизза уйла йолаш, ший кхетам болаш, коммунизм хьалъешбарий мугIарашта юкъе йоагIаш йола моттиг лаца гIерташ хилар — иштта оамалаш йоахкаш да советски сага суртсибат, вай а нах бахаш болх беш, дешаш йола атмосфера. Из тешам бенна хиларен социальни оптимизман атмосфера я. Из общества халданза чIоагIлуш йолча морально-политически цхьоагIон атмосфера я. Из коммунистически хьисапе хIама хьадара атмосфера я.

СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССА ТIЕХЬАРА ДОГ УРАОТТАДЕШ ЙОЛА ПРОГРАММА

Новкъостий!

Шоай байракха кIал Октябрьски революци котъяьйна лергйоаца ленински идеяш леррагIа кхоачаш хул вай парте, Советски паччахьалкхено машара, халкъий кортамукъалена, социальни прогресса тIехьа халданза лоаттабеча къовсаме.

КПСС XXIV съездо дIакхайкаяь машара Программа кхоачашъеш хилар бахьан долаш укх тIеххьарча шерашка дунен халкъашта юкъерча вахаре, кхоккам кIаьдбара гIулакх дIахо дIахьалхашка хьоча, берригъюкъара машар чIоагIбеча цIенхашттара позитивни гIулакхаш карагIдаьннад.

ГIаддаха а раьза а да советски халкъ вай парте, КПСС Центральни Комитето, новкъост Леонид Ильич Брежнев керте латтача цун Политбюрос халданза беча творчески балхах хьинннар хиларах тарра вай арахьарча политикас доахача толамашта.

Дунен халкъашта юкъера кхерамзле чIоагIъяра, машаре цхьана дахара принципаш кхоачашъяр духьа вай парте ЦК Генеральни секретара кIаьд ца луш цу болх дунен общественносто а могабаь ба.

Машарера вахар, ираз, социальни прогресс дагайоаллача сага уйла кхоачашъеча Советий мехках дола баккъдар ца хеза моттиг дунен тIа хьалаха тIа-тIа халагIа хул!

Советски наха доккхал ду шоай паччахьалкхен дунен халкъашта юкъера сий лакхлуш хиларах, цхьа барт а болаш хьаллоац партен правительстван политике. Миллионаш болча къахьегамхоша деча къамаьлашка, КПСС ЦК-а ухача итташ эзараш долча письмошка белггала уйла я: цу политикана эггара доккхагIа карагIдаьннар да маьрша къахьегаш даьккха 30 шу, тIом боацаш даьккха 30 шу!

Карара шу белгалдаьннад боккха исторически лоархIам болча событеца — паччахьалкхенашта керте латтараша дакъа а лоацаш Советски Союзеи Варшавски договора юкъе доагIача кхыча мехкийи инициативагIа Европерча кхерамзлени вIаши гIулакхаш леладареи Совещани чакхъярца. Совещане шоллагIча дунен тIема йизза яргйоаца политически итог йир, дIагойтар, низа позицера политика чакхъяха гIертарах зе мара хIама хургдоацилга чIоагIдир. Цунца цхьана цо белгалйир цох чIоагIача машарен халкъаша вIаши леладеча беркатеча гIулакхийи лардаш а дунен шин тIом хьоабаьча Европа хьаштий бахьанце паччахьалкхенаша чакхдаха дезача наькъий лостам а.

ХIанз керттердар сенах латт аьлча, из латт Юкъараевропейски совещане баь барт практике кхоачашбарах. Духхьал цунна тIадерзадаь да Советски Союза а социалистически содружества кхыча мехкий а низаш. Овлан тIара проблема мел луш латта — политически кхоккам кIаьдбалар дегIадоагIа процесс тIема кхоккам кIаьдбарца чIоагIъяр, герзаш Iоаделга соцадар, герз дIадоаккхача даькъе хоадам боллаш дола хIама дар.

ТIемеи реакцеи низашта гарга машара, демократе, прогресса низаша совле йоаккхилга Iалашдара гIулакха хоадамболлаш дола дакъа лаьцар экономика, культура дегIаккувлача, оборона чIоагIъеча социалистически мехкашта карагIдаьннараш, вIаши дага а дувлаш чакхйоахача машар безача арахьарча политико. Дунен халкъашта юкъе леладеча гIулакхашка хиннача дикача хувцамий лоархIамегIара фактор а хинна чIоагIа Iоагаъсинай дунен социализм. Социалистически содружества бIубенна паччахьалкхенаша хьу Октябра эстафета. Ший ха яьккха яьнача «социализм тIехьашка кхуверра» политиках хIанз а тIехьа тувсалуш долча реакционни гIозараша тийша балхаш леладой а. Социализм хIанз тIехьашка кхоссаюлургьяц, юхасоцалургдац коталонца цун дIахьалхашкахьа ахар!

ЙIаьххача хана вьетнамски халкъа паргIатон кортамукъалеи Iотоle гIийртар агрессораш. Массанена а ховш да, из мишта чакхдаьннад. Йизза котало а йоаккхаш чакхбаьлар Вьетнама патриотий турпал къовсам! Вай парте, советски халкъо Iимерзеш дег тIареи тIайийцар беза хьаьший — ПТВ ЦК Хьалхара секретарь новкъост Ле Зуан керте лаьтта турпалча Вьетнама викалаш. ДоттагIал тIехь парца вIашагIкхетара дег тIарча энтузиазмо цIаьхка а кхы цIаьхка а хьахьокх вай партейи халкъейи цхьоагIо йохаргйоацаши доттагIал тIа-тIа чIоагIлуши хилар, юкъара лерхIараши идеалаши бахьан долаш дIахо оагIув оагIох а теха къовсам лоаттабе уж хийча хилар.

Коталонца чакхбаьлар укх шера Лаосеи Камбоджаи халкъаша дуккхача шерашка лоаттабаь кортамукъален къовсам а. Дунен халкъашта юкъе леладу гIулакхаш йIаьххача хана чоалханеча хьал тIа лоаттадаь эггара кхерамегIа бола тIема кхувраш дIабоабаьб Индокитае. ХIанз машареча хьалашка керда вахар хьалде доладала йиш йолаш да цу региона халкъаш. Индокитаерча кортамукъален болама коталоно къаьгга тешал ду, социализма мехкаша, дерригача прогрессивнии машар безачеи низаша деча новкъосталахи оагIув хьаллацарахи ког гIортолга а еш, шоай паргIато, машареча вахареи социальни прогрессаи йола шоай бокъо тIаккхувдача империалистех хийцца лорае йиш йолаш халкъаш хилара.

Дунен халкъашта юкъера боккхача лоархIаме событи я вежарашха йола Германски Демократически Республика дунен шеррача арене дIаяралар. ТIа-тIа дукхагIа лакхлу Куба Республика сий, тIа-тIа шаьрагIа гучадувл из дIакъоастае гIерташ империалисташа лелаю политика юкъагIъюсаш хилар.

Дунен социализма системо йиззагIеи шерагIеи хьаелл ший йоккхий тороиаш. Социализм хьалъяра наькъа тIа даьнна халкъаш бIубенна хьеж кхоана доагIача денга — тешшаме а лакхача темпашца а дегIаух цар экономика, чIоагIлу общества морально-политически цхьоагIо, тIа-тIа лакхлу къахьегамхой вахара боарам. Дег тIара лов вайна вежарашха долча мехкий берригача къахьегамхоша, цар партеша, цар кулгалхоша керда доккхий толамаш дахар!

ХIара шера чIоагIагIа кхоталу социалистически содружества паччахьалкхенаш, дегIаух цар политически, экономически, культурни бувзамаш. Шер а лу, тоа а лу вIаши Экономически новкъостал дара Совета доазонел чухьа цар дуккхача оагIорахьара шоайла леладу гIулакхаш, чIоагIлу планироване, материально-технически Iалашон, Iилма-технически прогресса даькъе еш йола координаци, дикка шерлу торговле объем. Советски нах чIоагIа дог тийша ба, цхьана къа а хьегаш вай керда лакхаленаш йоахаргйолгах, дунен социализм вай кхы а низ болашагIа ергйолгах.

Машари машаре дахара духьа шоаш лоаттабеча къовсаме социалистически мехкашта корадоагIа еррига континенташкарча халкъаша шоай оагIув низ болаш хьаллоацаш хилар. ЦIаккха а ца хиннача тайпара сий долаш ек къамий къонача паччахьалкхений оазаш. Хьинар айдаь дIаувтт уж мехкашта юкъе машара гIулакхаш леладара, цхьатаррарча бокъоний вIаши гIойле йола бувзамаш леладара тешшаме чIоагIа боарамаш оттадара тIехьа. Машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи чIоагIъяро новкъостал ду Инди санна йолча йоккхача паччахьалкхенцара, дегIаухача кхыча мехкашцара Советски Союза доттагIала гIулакхаш чIоагIдара.

Машар бахьан долаш лоаттабу къовсам миллионаш болча наха тIа-тIа чIоагIагIа холуш дола гIулакх а хинна дIаотташ латт. ХIанз моллагIча правительства сий дуккхача хьале машар Iалашбе безаш йола дунен халкъашта юкъера соглашенеш чакхъяхара гIулакха цо нийса никъ лелабарах тийша я. Вай замалахьа эггара саготагIа йола из проблема къоастаеча хана халкъашта тIа-тIа шаьрагIа бIаргу ши дукх леладаьча уйлашта юкъера цIена дог-уйла. Кхоккам кIаьдбара процесс, шеко йоацаш, керттерча капиталистически мехкий доал деча гIозарашка реалистически тенденцеш чIоагIъяларца а ювзаенна я. Боккха лоархIам бу вай цун, тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара наькъа тIара лоарзагIа ца а доалаш.

Дунен общественносто раьза хинна тIаэц вай мехкашта дагалаттараша ма-яххара хинна ца Iеш, массане юкъарча машара хьашташта ма хеттара а СССР-ан США-ни юкъерча гIулакхашка дикача оагIорахьа ласташ теха гола. Дукха ха йоацаш космосе чакхъяьккхар эггара хьалхара советско-американски экспедици — «Союзи» «Аполлони» яхача кемаша цхьана баь никъ а уж вIашагIа дувзар а. ВIаши барта а долаш космосе чакхдоаха гIулакхаш — адамленна пайданна, машар чIоагIбара пайданна лаьттан тIа барт вIашагIкхетара дика масал.

Дика ховш да, цхьана леладеча советско-французски гIулакхий вай мехка мел лоархIам бу. Цу гIулакха дика лархIа доагIаш да дукха ха йоацаш Франце президент Жискар д'Эстэн вай мехка варах хьахиннараш. БIарчча хьанийцача дика дегIаух Германе Федеративни Республикацара, Великобританецара, Италецара, Японецара, дуккхача кхыча капиталистически мехкашцара вай гIулакхаш.

Вай политика — реалистически политика. Кхетамца мах бу вай хIанзалца хьа вIаштIехьдаьннарий а хIанзчул тIехьагIа де дезарий а. Шеко яц, кхоккам кIаьдбаро кIоаргга овлаш хийца хиларах. Цхьабакъда, цхьаькха а да гуш. Цунна духьала баьраша хIанз а Iодилладац герз.

Дунен халкъашта юкъера хьал унахцIена хилийтара капиталистически мехкашка духьала да эггара хьалха боарам боацаш доккхий пайдаш доахача тIема-промышленни комплекса яьхка хьашташ кхоачашдеш дола политически гIозараш. Халкъий чурча гIулакхашта юкъе гIертарах а кхоачамбаь Iац уж, цар тIехьадоах къоастаянза йиса дунен халкъашта юкъера проблемаш къоастаелга.

Соцаш дац машаре дахара политиках бола тешам боабе гIертилга. Юкъейоах хьалхагIе а денз шоай сий доадаь яьнна «шийлача тIема» приемаш: антисоветизм, дувца меткIаьлеш. Цхьабакъда цхьанне а вIаштIехьдаргдац цIенача дег тIара йоагIача, дерригача дунен халкъий хьашташта ма хеттара йолча Октябра даьхен арахьарча политика сий доаде!

Машара, кхоккам кIаьдбара, общественни прогрессана наькъа тIа цIенхаштта духьаленаш уттаю Китая маоистски кулгалхоша. Цу тIа а Пекина еррагача политикана ларде йиллача антисоветизма лозунгаш а кхайкадеш леладу из. Бакъдар аьлча, цунна могаргдац дунен халкъаш дегIаахар тIехьашкахьа юха лостаде. Цхьабакъда маоистий великодержавни гегемонистски политико социализма гIулакха, китайски халкъа шийна деш дола зе бIарга ца го, халкъий кортамукъален болама цунгахьара тIалатта кхерам бIарга ца го йиш яц. Советско-китайски гIулакхаш лертIадаха вай кийча хилар хувцадаланза да. Цхьабакъда вай Даьхени цун доттагIийи хьашташта моллагIа а тIаккхайдар вай хоадамболлаш юхатохаргва.

Новкъостий!

Советски Союзо леррагIа лелабу белггала исторически декхар кхоачашдара — кхоккам кIаьдбара процессаш юхаластарйоацаш хилийтара, хьаьддача материальни чулоацамца из хьалдизара тIаберзабаь никъ. Из лаьрхIа я ООН-а Генеральни Ассамблея эггара тIехьагIа хиннача сессе вай мехко дIакхайкаяь, хьадеш латта герзаш сихагIа соцадара тIаерзаяь керда йоккхий инициативаш. Машар безача общественносто хьинаре хьаллаьцар долла хIама хIалакдеш долча герза керда тайпаши керда системаши кийчъелгеи хьаелгеи дехкара хьакъехьа еррига паччахьалкхенашка еиз советски предложени. Массане а юкъара машар лоаттабара принципиальни лоархIаме я ядерни герз деш дола тохкамаш геттара а. массане а соцаларах лаьца договор дара хьакъехьа вай енна цхьаькха предложени а.

Советски паччахьалкхе кхы тIа а гIертаргья Центральни Европе герзашцара низаши герзаши кIезигдарах лаьца еча переговорашка а стратегически наступательни герлашта доазув оттадарах лаьца йIаьххача хана керда соглашени яра хьакъехьа еча советско-американски переговорашка а дIахо прогресс хилийта.

Вай ханара вахара лоархIаме проблема я тIемеи политически кхоккама кхуврчаш дIададахар. Советски Союз массаза а кийча я Гаргарча Малхбоалене нийсхо йолеи чIоагIеи машар оттабара ма-могга новкъостал де. Цу гIулакха юкъмоттигера хьалаш да — 1967 шера дIалийцача еррига Iарбий территорешкара израильски бIу Iоарабаккхар, Палестина Iарбий халкъа законни бокъонаш Iалашъяр. Цо мара, цхьадолча даькъе чакхдоахачеи ахаш чакхдоахачеи гIулакхаша кхоачавергвац Гаргарча Малхбоален проблема бокъонца къоастаярга.

КПСС XXIV съезд хинначул тIехьагIа дIададахача шерий практико геттара шаьра гуш хьахьекхад, кхоккам кIаьдбара наькъагIа, машаре дахилга чIоагIдара наькъагIа боаккхача хIара гIано экономически, политически, къамий кортамукъаленна тIехьарча, социальни прогресса тIехьарча халкъий болама новкъостал деш хилар. Къахьегамхой вахара боарам лохбара, социальни гIулакхашка дIадохийтар кIезигдара, профсоюзни бокъонаштеи паргIатонаштеи доазув уттадара наькъаца къахьегамхой чотах кIоаргача экономически политически кризиса юкъера яла гIерташ буржуазе леладечоа тIа-тIа хоадамболашагIа духьале ю дунен тIарча адамаша. Цу хьалашка коммунисташа, дерригача прогрессивни низаша кхы а тIагIерттагIеи хьинарегIеи боржабу кIоарга демократически антимонополистически эргалонаш яра тIехьара къовсам.

Фашизм эшаеш башха-дика котало яьккхай Португале халкъо. ХIанз португальски революци духьалъэттай арахьара хьалхьееш йола чура реакци реванш яккха, мохк прогрессивни дегIабар юхадерзаде гIортара. Советски нах цхьа уйла йолаш ба португальски халкъа революционни низаш хьаллаца, хIаьта хьадда харцду цун чурча гIулакхашта кхычахьара юкъегIортилга.

Капитала дунен тIа классови вIашдухьаленаш ирьяларца цхьана аьттехьара кхерам дукхагIа хул. Чилерча доккха во денача событеша юха а хьайийлар цIийша йиза фашизма юхь. Чили халкъ хьаллоацаш яржача талгIено дуккхача мехкашка фашисташта духьалара болам айбалара гIо дир. Халкъа духьаларча хунто цIий Iоухийташ деча низашта духьалара оазаш тIа-тIа чIоагIагIа ек. Тахан вай цIаькваз а хьадда хьадех: Iаьржача реакце чубеххараш кортамукъа балийта! Машари демократии бахьан гIорваьнна къовсам лоаттабеш вола Луис Корвалан кортамукъа валийта!

Кердача лагIа тIа боалаш латт, неоколониалистски Iоткъама духьала тIа-тIа хьаддагIен вIаши [illegible] халкъаша лелабу къамаш кортамукъа дахара тIехьара къовсам. Вай планета тIара капитализмах юхедисараш шоай овла а тIехьа дIадоахаргдола ди гарга да. Октябра даьхено хувца ца лушш хьаддан хьаллоац паргIато бахьан къовсам лоаттабераш. Вай Ангола, Зимбабее, Намибе патриоташкахьа, шоай лоIаме хилара, сийрда кхоане бахьан къовсам лоаттабеча дерригача халкъашкахьа да.

ХIанзарча дунен политически сурт оттаду еррига керттера процессаш халданза ювзаенна я, ше дIахо дегIабар 1969 шерарча дунен халкъашта юкъерча совещане боккха лоархIам болаш хинна дIаэтта болча дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламца. Йоккха событи а хинна дIаэттар США-н Канадан компартей наблюдателаша дакъа а лоацаш укх шера июне Гаване хинна Латински Америкаи Карибски бассейнен мехкий коммунистически партей совещани. Малхбузен полушаре коммунисташ марксистско-ленински принципаш тIа айхха бувзабенна хилар хьагойтар цо.

ДIахо кийчо еш я Европа коммунистически болхлойн партей конференци яра. Европейски континентера керда этта хьал чоте а эцаш цар шоай цхьана йола позицеш оттаяра гIо ду вай парте дакъа а лоацаш дуккхача оагIонашкахьара а шин оагIонгахьара а вIашагIккхетаро а дагабаларо а. Юкъа де лерхIар кховчашлара тIехьа лоаттабеча къовсаме вежарха йолча партеша вIаши дага а ювлаш леладечо дунен тIарча революционни процессера, болхлой класса, беррига къахьегамхой хьашташ лорадечара, машарен социальни прогрессен гIулакх хьаллоацачара коммунистически болама лоархIам айбу.

Вай парте беча беррига балхаца хьагуш да пролетарски интернационализма ленински принципа из тешаме хилар. Дунен халкъашта юкъерча болхлой классаи дерригача адамленнен хьалхашкара воай интернациональни декхар эггара хьалха вай кхоачашдаьд вай мехка коммунизм хьалъяра гIулакх дерригa хьинар тIадахийта дIахьалхашкахьа хьош хиларца. Вай воай интернациональни декхар кхоачашду социалистически мехкий халкъашцеи царца керте латтача партешцеи йола цхьоагIо, массе а оагIорахьара цхьана къахьегилгеи вIаши гIулакхаш леладелгеи леррагIеи тIагIертаи чIоагIдарцеи. Вай воай интернациональни декхар кхоачашду дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламца, халкъаш социальнии къамании кортамукъал йолаш хилара тIехьа къовсам мел лоаттабераща деналерча солидарноста позицеш тIа чIоагIеи лорзагIа ца доалаши латташ хиларца. Вай воай интернациональни декхар кхоачашду Октябра хьалхарча деношка денз дерригача дунен тIарча машара гIулакх хьадда хьаллацарца.

Паччахьалкхенаш машаре цхьана яхара тIехьа долаш, вай парте тIаэцац идеологически машар белга, цо дагакхоаб классови белгалонашеи башхалонашеи мировоззренеш вIаши духхьала ца яьхача йиш йоаннилга. Общество дегIаяра объективни процессо, вай революционни гIулакх Iалаьмате чIоагIа бакъхиларо вай идеологически хьинар айдейт буржуазни теорешцеи уйлашцеи машар хилийтац.

* * *

Деза новкъостий!

Вай истори хувцаденнача хана, царизмой цунна метта эттача временни правительствасй мохк хIалакхиларга кхоачабаьча хана тайп-тайпарча партей кегаеннача оазошта юкъе корадагIацар Iаьдал ший бе долла а тIема, къела, капитала къизала, анархена юкъера мохк бакха могаргдола низ бий Россе аьнна эттача хаттара дала жоп.

ХIаьта цу хана, ховш ма-хиллара, йийкар Ильича къаьгга, тешшаме йола оаз:

«Аз жоп лу: Ба!».

Из йиз бар Ленина хьаяь а хьалкхеяь а йола большевикий парти. Алхха цо шийна тIайийцар мехка кхелах, халкъа кхелах бола бехктокхам. ХIаьта ший исторически декхаро маяххара а хилар.

Цу хана денз вай деношка а миллионаш болча наьха дегашкеи хьаькъалашкеи дек Ленина башха-дика дешаш. Йолаш я из тайна парти!

Цо котало а йоаккхаш халача тохкамех чакхбаьккхар мохк, Iалаьмате доккхача хьинарца, каглургбоацача лоIамца наьха дегаш ура а уттадаьд ура а уттаду Октябрьски революце сийрда идеалаш кхоачашъяра. Шерагара шерага, съездагара съездага ме доал советски общества керттереи цун лостам телеи низ хиларга хьежжа лакхлу вай ленински парте лоархIам.

КПСС политически моральнии сий, коммунизм хьалъечара дегIауха цун воздействи буххьювла кхоачалургбоаца хьаст латт парте лорзагIа ца йоалаш марксистско-ленински теорех хьалхле лувцарца, из дегIа а кхувлаш йIаьхегIа ярца, хьаддача исторически хьалий лоархIам а беш практике творчески из леларца.

Вай парте, цун Центральни Комитето беррига болх укх тIехьарча пхе шера тIаберзабаь ба КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра. Тахан, мехка карагIдаьнна доккхий хIамаш белгалдеш, советски наха чIоагIа баркал оалаш а курал а еш уж дуаз еррига парте, цун моттигерча органий, цун ленински Центральни Комитета дуккхача оагIонашкахьа баьча политически организаторски балхаца.

Iоаь опыт вIашагIтохаш, парте халданза эргабоахаш тоабу ший организаторски идеологически болх, нахацара бувзам шер а бу чIоагI а бу, партийни, паччахьалкхени боахамеи органашка ленински балха стиль хилара тIехьа лорзагIа ца йоалаш къовсам лоаттабу.

Цу бокъонца Iилман, партийни стилзара къаста йиш йоацаш да, белгалдаьхад новкъоста Л. И. Брежнева, «гIулакх корта болаш леладар, конструктивни критика, принципиальни хилар, сакхеташ, хIаьта цудухьа чIоагIа леладеча дисциплинаца тардеш хилча» (Ленинни наькъагIа, Т. 3, оагI. 36). Эггара хьалха уж гIулакхаш доахкаш хила еза партийни балха еррига оагIош, хIаьта эггара хьалха кадраш хьилахара, дIаннисъяреи хьалхкеяреи гIулакх, партен правительстван директиваш, хIаьта иштта доал мел деча тIаийю решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабелгеи тохкам белгеи вIаштIехьдоахилга.

Моттигашка идеологически организаторски болх дIахо тоабара дикача оагIорахьара влияни йир критикаи самокритикаи хьалах, идеологически кадраш хьахаржареи кхеяреи беча балхах долча дешашка а парте чурча вахара кхыча лоархIамеча дешашка а КПСС Центральни Комитет хьажаро.

Советски общества вахарера парте лоархIам лакхбарах балха денал кхы а дукхагIа чIоагIлургда хIара юкъхьанцарча партийни организаце—къахьегача коллектива политически дог, айбергба хIара коммуниста авангардни лоархIамии бехктокхами. Цу гIулакха боккхача лоархIаме хилар партийни документаш хувцар. Дика вIаштIехьъяьккха лакхача боараме чакхйоалаш я хIанз партена чухьа КПСС XXV съезда еча кийчоне лоархIаме этап а хинна дIаэтта отчетно-хоржамий кампани.

Вай деношкара партийность — из я лакха идейности практически гIулакхашца, паччахьалкхен уйлаш а корта болаш дола гIулакхаш а, парте, халкъа хьашташта шеко йоацаш тешаме хилар, уж халданза къонахчали денали долаш хьаллоаттадар вIашагIтеха болат.

Деза новкъостий!

Къаьнарча дуненна чухьалха эггара хьалхагIа гIайттаб коммунисташ. Эггара хьалхагIа цар булл кхоаненга бода никъ. Хьалха хилар, доллача хIаманна шийгара масал гойтар — иштта да коммунистий, лакха идея, лакха нравственность, сийлахьа уйлаш йолаш болча наьха хала, цхьабакъда, ираз дола дакъа. Бокъонца иштта хила а хиннаб, ба а ба, хург а ба сийлахь-йоккхача ленински парте эленаш!

Вай херда никъ биста, Ленина гене сийрдабаьккха ба. Вай халкъ марксизма-ленинизма байракхаца бIубенна цу наькъагIа дуг революционни къовсамашкеи къахьегама гIулакхашкеи тохкамах чакхъяьнача вай Коммунистически парте — вай заман хьаькъало, сийлено, эхь-эздело!

Хоастам хилба турпалча советски халкъа — коммунизм хьалъеш доаллачоа!

ЧIоагI а лойла, тоа а лойла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Октябра даьхе!

Хоастам хилба Ленина сийлахь-йоккхача партена — еррига вай коталонаш яхара дегаш урауттадечоан уж йоахилга вIаштIехьдоахачоан!

Даькъала хилба дерригача дунен тIара машар!

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХОЗА, ЛОАЦЦА, ЧУЛОАЦАМ БОЛАШ

Пятилетка заданеш кхоачашъяра, къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара лоархӀаме дакъа лоац гойтара агитаце. Эттара хьалха цунах пайда эца безаш социалистически яхьах хьахинар шерра дӀадовзийта дезаш хиларах йола ленински принцип кхоачаш а еш.

Дукха ха йоаццаш Аргунски кхачам машиностроене заводе нийсвелар со. Дуккхача къамех болча нахах латташ йола цун коллектив нийслагӀча пятилетка тӀеххьарча шера тӀатеӀӀа къахьегарах республикански Сийлен доска тӀа яьккхай. Мехка дуккхача городашка дӀакхухьийт заводо ший продукци. ХӀанз укхаза шерра яьржай КПСС XXV-ча съезда сийна йола яхь. Из деррига я: коллектива къахьегама толамаш, завода общественни организацеша беш бола массово-политически болх, гойтара агитацеца гуш да.

Гуш йолча моттиге доал «Парте XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъергъа вай!» яха стенд. Укхаза я пятилетка ударникехи, хӀаьта иштта хӀанзчул тӀехьагӀа дикагӀбарий боарамга кхачара къахьега дезарахи йола даинеш. Сийлен доска. Цу тӀа доахк коллективе кхычарна масал толача дикагӀболча производственникий сурташ. Таханарча дийнахьа царех ба коммунистически къахьегама ударникаш, дукха орденаш, мелалаш йола механо-сборочни цеха слесарий бригадираш, СССР Лакхехьарча Совета депутат Бисултанов Жамлайла, Устинов Владимир, котельно-сварочни цеха слесарий бригадир Исраилов Хизар, плотник Тесаев Бек-Хан, электрик Волнякова Вера, сверловщик Ладаев Махьмуд, иштта кхыбараш. Цар массане а шоай пхе шера декхараш кхоачашдаьд.

Уллув хьалтеха доал «Коммунизм дунен къонал я, из хьалъеезараш къонабараш ба» яха кхы цхьаькха а стенд. Цо дувц съезда сийна къахьегама вахте эттача кагирхой хьинарерча балхах, дешарах, царна хьаштдарех.

Теркам тӀаозаш за 25 метр дӀаьха дола лоамарочо нухагара хьаволавенна чеаьханеча кибернетически машинашта доал дарга дӀакхачалца бaь никъ хьагойташ дола мозаически панно.

Гойтара агитаци укхаза дукха я. ХӀаьта из уйла тӀаяхийта хӀара цеха е участка балха белгалонаш теркал а еш дӀанийсъяь я. Цо цхьатарра ши декхар кхоачашду — пропагандистен агитаторен функции наьха бӀарг хьастари. Хьаьпаргда вай «Баксански чӀожера Ӏуйре» яха доккха сурт. Цкъа тӀахьежача ший чулоацама а дийнхкача басараша а агитплакатана гаьна доаккх из. Цхьабакъда гойтара агитаце кхыйолча хӀамашца дӀа а увш, цо хьаю ший тайпара йола нах къахьегама тӀабербабергйола эффект.

Завода партийни бюро секретараца Драмарецкая Надежда Николаевнаца къамаьл ду аз.

— Гойтара агитаци—парте низ бола герз да, — йоах цо. —Из халданза тоаеш эргаяха езаш я. Цудухьа цун керда формаш леха гӀерт тхо.

Гойтара агитаце торонаш йоккхий я. Цо ший ханнахьа нахага дӀахойт хӀаране къамишта хьег, план кхоачаш ца яра брак нийсъялийтара бехке малав а уж кхоачавмбоацараш дӀадахараи кхы ца дувлийтараи фу де деза а. ИӀаьха я цун тематика а. Цо чулоац бӀарччача бригадий, къаьсткъаьста болча болхлой къахьегама яхьа гӀулакхаш, балха ханах ма-могга дикагӀа пайда эцар, къахьегама овсарле лакхъяр, материалаш кхом беш дӀаахийтар санна дола дешаш.

Иштта дешаш гӀеттадендаь укх тӀеххьарча хана хьадда лостам болаш я Грозненски № 2 йолча ТЭЦ-ра гойтара агитаци а. Панноша, стендаша, плакаташа, диззa хьахьокх коллектива хьалхашка латта декхараш. ХӀаьта цхьа белгало йолаш а да из гӀулакх, предприяте таханара ди цун кхоанарча перспективашца айхха дувзаш я укхазара гойтара агитаци. Даьо фуд, хӀанзчул тӀехьагӀа де лерхӀар фуд, яхье хьалхa латтар малав, хӀаьта декхарех лорхӀа ца луш мал висав? Цу морча хаттараштa жоп лу цо. Цунах дувц экспозицепа юкъейоалаяьча ерригaна предприяте коллетива а цхьаццa йолча цехий, участкай, сменай болх хьахьокхаш йолча цифраша, хьалха латтарий сурташа, кхыдараша. Деррига а хоза, лакха профессиональни боарам болаш да укхаза. Наьха теркам тӀаозаш, цар уйла сомайоаккхаш да из.

Кхы цхьаькха а белгало: гойтара агитаци хан-ханнахьа эргайовх. Из йолалу предприяте хьачувавлиначa бӀарг тӀаоттача моттиге латтача керттерча стендагара. Хьинареча къахьегамга тӀахьехаш да укхаза яздаь «Коммунистически къахьегам котбарга кхоачаргда вай!» яха стенда эпиграф йола В. И Ленина дешаш. Лохехьа йоалаю предприяте коммунистически къахьегама ударник яха цӀи яккхара болама юкъе дакъа лоацаш 600 совгӀа саг хилар дувцаш йола даинеш. 350 болхлочо из цӀи хӀанзале а яьккхай. Из сийдола цӀи лелаеш я котельнии автоматикеи цехий ялхайтта бригадан цхьайтта сменан коллективаш. Иштта стенда тӀа да ТЭЦ-ен цунца яхье яьннача предприятей «Грозэнерго» Краснодарски ТЭЦ-ен къахьегамхой социалистически декхараш. «Ӏха агитатораши пропагандисташи» яхача рубрикана кӀал йоалаю парте дош наха юкъе доаржадерий цӀераш.

Идейно-кхетам балара балха тӀа дика пайда эц укхаза пенгазетех а «Крокодил» яхача пенгазетаца дувзаденнача хӀамах дийцар сона ТЭЦ-а профсоюзни комитета председателa Канарский Алексей Антоновича.

Электроцехе М. А. Шиповске бригада дикагӀчарех лоархӀаш яр. Цунна еннаяр коммунистически къахьегама ударник яха цӀи, кхычар хьоккхам эпа мегарбола бригада санна касткаста белгалйоахар из. ШӀаьхха тамашийна гӀулакх хилар бригаде — ши электромонтер А. Кудряшови А. Сергееви цхьаккха бахьан а доацаш балха ца боагӀаш бисар. «Крокодило» ирача карикатура тӀа бегбаьхар уж. Царгара лаьнна тӀалат цӀенхаштта дийцар цеха болхлой заседание. Коммунистически къахьегама бригада яха цӀи дӀаяьккхар цу коллективагара. Кхетаде хала дац шоай новкъостащкара мел дукха кӀома дешаш хаза дийзар цу шин болхлочоа.

Дукха ха ялалехьа шоай новкъостий белар кхы ла а ца метаь профкоме баьхкар уж.

— Тха дар кхы вахар дац оаш «Крокодил» дӀа ца доаккхе. — аьнна Ӏокадар уж.

ХӀанз М. А. Шиповске бригаде цу тайпара гӀулакх кхы долаш дац, ший декхарех дика лоархӀа а луш къахьегаш я из.

Гойтара агитаци предприяте мел йолча цехашка, участкашка, службашка я. Цун идейнии эстетическии боарам кхы а лакхагӀа айбар духьа укхаза вӀашагӀаъелла болх беш я лаьрххӀа йола совет. Цунна керте латт ший гӀулакх ховшидезаши вола специалист Эдуард Васильевич Будилин, юкъарча дешаех вола предприяте директора заместитель. Совето ший болх моттигашкарча активисташка гӀолла вӀаштӀехьбоах. Цо халданза тӀахьожам лоаттабу цун чулоацам мехка республике, городе, районе хинна хувцамаш теркалдеш эргабахара, эскизаш уттаю. Цул совгӀа совето хан-ханнахьа актива дешар, цехашка гойтара агитацех йола семинараш чакхйоах.

Гойтара агитаци дикагӀа леларa тӀехь социалистически яхь яьржай предприяте цехашта юкъе. Цунах хьахиннар коллективаша баьча балха итогаш еча хана теркалду нийслагӀа пятилетка тӀеххьарча шера боахами культурен дегӀаахара хьакъехьа доккхий декхараш хьалхашка оттадаьча КПСС ЦК декабрьски Пленумо, цига КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева къаьгтан чулоацам болаши даьча къамаьло къаьстта а теркам тӀабохийт энергетика дӀахо дегӀакхувлара. Цу деша хетаьн я котельни цехера «Пар те планаш — халкъа планаш» яха панно.

«Новкъостий турбинисташ! —тӀахьех турбинни цехерча плакато — Доагор боарамагӀа дӀаахийтарга кхоачаргда вай!». ХӀаьта цунна уллув хьалтеха доаллача плакато дувц доагор кхом боацаш дӀаахийтарах хулаш долча зенах.

Хоза, лоацца, чулоацам болаш я «Пишемаш» заводерен № 2 йолча ТЭЦ-ерен гойтара агитаци. Укхаза дика кхетаду наха идейно-политически кхетам балара цо боккха пайда лулга. Цудухьа советски наьха айденна вахара хьалаш цо диззагӀа хьахьокхаргдолаш из халданза дегӀакхувла гӀерт вай йийцача предприятешка.

М. ЖАБРАИЛОВ.

№ 21 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

«КПСС XXV съезда — даха ма-доаггӀара накъагӀоргда» яхача рубрикана дӀайолалу КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома пропаганди агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргӀанара 21-гӀа номер. Укхаза кепа теха я СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически комбината парткома секретара А. Космина язъяь «Хьалхашка керда лакхаленаш» яха статья. Цу тӀа дувц пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра химикаша лоаттабаьча къовсамах, комбинате социалистически яхь вӀаштӀехьъяккхара пайда эцача идеологически балха формаех, коллективо дӀахо йодача хана де лерхӀачох. Цига иштта долаш да съезда къахьегама совгӀаташ кийчдеш йолча кхыча производственни коллективаша йоахача коталонех дувцаш дола хоамаш.

«Съездагара съездага» яхача рубрикана кӀал кепа теха я «Республика индустри 9-ча пятилетке» яха йоккха подборка.

«Тха календарь» яхача разделе я советски милице денна хетаяь «Даим посте латташ» аьнна корта бола НГӀАССР чурча гӀулакхий министра А. Буза язъяь статья. 19 ноябре М. И. Калинина 100 шу дизар дездерга. Цу датана хетаяь я КПСС обкома партархива заведующе Т. Плешановас язъяь статья. Цу тӀа йоалаю Михаил Иванович Нохч-ГӀалгӀайчене хиларах йола факташ.

Цул совгӀа блокнота тӀа йолаш я КПСС XXV съезда накъадолхаш еча кийчонах йола хроника.

ФОРДА БЕЗАЦ ДЕНАЛ ДОАЦАРАШ

Фордага салаттача одесски кӀаьнкашка 11—15 шу даьлча шоай низаш меллад хьажа дика йиш я. Царна лаьрхӀа ялх шу хьалхагӀа къонача морякий флотили, (ФЮМ) вӀашагӀеллай. Из хургболча морякий ший тайпара школа я.

— Тха декхар да. — йоах капитан-директора помощника Лягуша Николая, — берий безам тӀагӀоргбола гӀулакх дар, форда специальносташ царна дӀайовзийтар. Эггара хьалхарча аргӀанна хьайибу оаха морякий къонгаш. Дуккха бетташ доах цар шоай дай бӀарга на гуш, хӀаьта флотили — къонахий дика компани. Школе хьехараш запасе бахийта форда эпсараш ба. Эпсар волаш тоъал ха яьккха ва царех хӀаравар, тӀаккха педагогически стаж а ма хулий цар. ХӀаьта бераша чӀоагӀа лоархӀ моряк хинна саг.

Хьалхарча денношке я денз, оалаш ма-дарра, бе дохк бераш. Устав, строевой кийчо, эздийча ӀаьдалагӀа лелар... Цхьабакъда уж деррига хӀамаш-лехкилга да аьнна хетар нийса дац. Тамаш яр-кх тӀаккха укхаза дешаш 600 бер хулаpe.

Кхо шу доакх цар дешаш. ХьалхагӀа форда знаней лардаш Ӏомаю цар: океанологи, флота истори, форда техника. ШоллагӀчен кхоалагӀчен шера — штурманий, радистий, механикий дешар деш.

— Деша атта дац, — йоах дӀахо Лягуша Николая. — Школера программа дӀакхоачашъе езаш хул дуккхагӀча хана, къаьстта а физикана. Цхьабакъда флотилера занятеш — школерчарна новкъостал деш мара яц. Нагахьа санна Ӏайха ФЮМ херджаяле, хьайна тӀадожадаь декхараш кхоачашде деза. Вешта укхазара дараш а школера дараш моргаш да-кх декхараш: дика дешар, дисциплина хилар. Цхьабакъда ФЮМ-е кхы а да кӀаьнках курсант хулген ца хулген шоаш кхоачайдарах тийша дола гӀулакхаш а. ХӀаьта а хила ма лой Цудухьа долла хӀама лоарзагӀа ца доалийташ кхоачашду.

Къонахчал Ӏомаду школа а хинна дӀаэттай флотили дуккхача кхувш боагӀарашта. Преподавателаша ханашка ца хьожаши озабезам ца беши хьех бераштa. Совдараш юкъе ца кхухьаш Ӏомаду царна къонахчал, вежарашха доля гӀулакхаш, тӀадиллача гӀулакха хьалхара бехктокхам хеташ хулга.

Бакъдар аьлча, кӀаьнкашта эггара сакъердамегӀа хетар форда наькъаш дар да. Аккханара практика — берий безам совбоаккха гӀуллакх. Бухаресте, Софие, советски Ӏаьржача форда йистерча порташка яха хиннай флотили. Укх шера Волга тӀа, город Горьке вӀашагӀкхийтар тайп-тайпарча городашка вӀашагӀъелла пхи флотили.

Наькъа аравалар — из эггара хьалха болх ба. Штурманаш ко лаьца латт, механикаш оборудованега хьеж, радисташа радиопередачаш хьалувц. Дневникаш ца леладеш нагахьа саг вац. ДагадоагӀа сона укх тайпара даь йоазув: «Кхетадирий Ӏа, ловзабьнна форд маринистаашта сел дукха хӀана беза — боарам боацаш хоза хул цун сурт».

Флотили цхьа лер йоацаш юсаргаш царна, кхыметтел дӀахо йодача хана форда специальность цар ца хорже а. ХӀамаш дайзача наха яхачох, денал доацараш безац форда. ХӀаьта керттердар — кӀаьнкаша из шоашта берда йистера хьа ца беллаш хилар.

Татьяна ПОСЫСАЕВА. (АПН).

ВОРОНЕЖСКИ ОБЛАСТЬ. Свеклай лордех силоса лаьрхӀа кхо бӀаь тони хула шиъ цилиндрически хол баьб кердача пресс-машинаца дукха ха йоаццаш Хахольски районерча «Великий Октябрь» яхача колхозе. Из пресс-машина воронежски инженера Р. Т. Васильева конструкцегӀа хьаяь я. Цу кердача машинаца силоса е сенажа лаьрхӀа чудоккха йиш я мошача хьажкӀий гӀадамаш, свеклай лордаш. ялат чуийцачара яьккха тов.

Агрегато торо хулийт дикагӀа йолча ханашка силос чуйоллара процесс чакхъяккха. Чуеллача силоса температура 43 градусал лакхагӀа хилац. Юкъера лаьрхӀача 90—94 процент силос хул чуделлача мошача доакъарах.

Доакъар Ӏалашдеча цхьан сезонагӀа пресс-машина 17 эзар тонн совгӀа силоси сенажи кийчъю. Агрегат лелаярах шера бола пайда 19,5 эзар сомага гӀортташ ба.

Коминтерна цӀерагӀча Воронежски экскаваторни заводо арахийцаи кердача машиний хьалхара парти.

СУРТА ТӀА: хол ботташ я пресс-машина.

В .КОЖЕВНИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДАЬХЕ ЛОРАЯР—БЕХКТОКХАМЕ ГӀУЛАКХ

Советски Эскара мугӀарашка гӀулакх дар СССР гражданий сийлен декхар да. Цо Советски Эскара хӀара хургволча бӀухочунгара дӀадех из моральнии дегӀа низаи чӀоагӀа хилар.

Кагирхой эскаре гӀулакх дара кийчбара тӀаерзаяь я Старопромысловски района школашка царца чакхйоахаш йола юххьанцара тӀема кийчо. Из гӀулакх къаьстта дика вӀаштӀехьдаьккхад В. А. Пивунов директор волча № 17 йолча юкъерча школе.

Тха районе хӀара шера юххьанцара тӀема кийчон тӀеххьара этап санна 9-ча классашкарча дешархошца городал араха пхе дийнахьара лагерни сбораш чакхйоах. Цу сборашка райвоенкомата эпсараши моттигерча гарнизона бӀухойи юкъе а болаш кагирхоша дакъа лоац сакъердамеча тактически ученешка, герз леладе а из кхувса а Ӏомалу уж. Ала деза цу сборашкъ дешархой бувшар-гӀовттар, деррига дийнахьа цар деш мел дар эскаре гӀулакх дечъ бӀухой дар санна хулилга.

Военни комиссариато боккха теркам тӀаухийт школашкара кагирхой дегӀа низ болаш хилийтара. Цунна лаьрхӀа я комиссарито хан-ханнахьа чакхйоахаш йола Советски Эскара Денна хетаяь «Массаза а кийча ва!» яха яхьаш. Спорта военно-прикладной доакъоех латтача цу яхьашка дакъа лоацаш хул района школашкара беррига а кагирхой.

Цудухьа тха районера эскаре гӀулакх де ухараш физически чӀоагӀа бола кагирхой ба. Царна юкъе кӀезига бац тайп-тайпара разрядаш йола спортсменаш, царех хӀаравар хӀана вац аьнна ГТО значок йолаш хул. Нагахьа санна соахка Старопромысловски районера эскаре гӀулакх де бахарех ГТО значок йолаш 82 процент хиннабале, укх шера уж 95 процентага дӀакхаьчар.

Кагирхошта дипулургдоацача тайпара чакхдувл тхо долча эскаре гӀулакх де болхарий деош. Цига оаха хьех йоккхагӀйолча классашкара дешархой, района предприятей викалаш, тӀемен къахьегамен ветеранаш, производстве хьалха латтараш.

Дукха дикадар хоз тхона эскаре гӀулакх деш болча тхоай районерча салтехи тӀема училищай курсантехи. Иштта тӀехдика бӀухой ба вай мехкахой — салтий Пасюга Георгий, Коробов Сергей, курсанташ — Кузин Вячеслав, Яндиев Мухьмад, Москалев Владимир, кхы дуккхабараш.

П. ФИЛИМОНОВ, г. Грозничерча Старопромысловски района военни комиссар.

КЕРТТЕРДАР—ПАЙДА БЕЛГА

Производства экономически эффективность лакхъяр халкъа боахама хӀара предприяте керттера декхар да. ШӀаккха ца хиннача тайпара боккха лоархӀам болаш я КПСС XXV съезда сийна производства экономически эффективность лакхъярай беш бола болх дикагӀа хилийтарах московски предприятеша дӀайолаяь инициатива. Из дика гӀулакх чӀоагӀа раьза хинна хьаллаьцар вай мехкарча къахьегамхоша.

Производства эффективности балха дикали лакхъяра керда резерваш тахкара дӀадоладаьча хьажаро къаьгта хьахьекхар хьахулаш дар дика хилар. КПСС XXV съезда сийленца накъаьбахара В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводa болхлоша тӀаийцача социалистически декхарех шера планал совгӀа арахеца езаш хиначул шозза гаргга дуккхагӀа арахеца лаьрхӀар мехкдаьтта продукци. Пхе шера план 15 декабре кхоачашъергъя мехкдаьтта чакхдоахараша. 1970 шера хиннaчул 37 процент лакхъергъя къахьегама овсарле укх шера, хьалха лаьрхӀа хиннaчул 31 процент лакхагӀа.

Производства резерваш тахкара дола хьажар дӀахьош да заводе. Къаьстта дика дакъа лоац цу балха тӀа яхье хьалха латтараша, рационализатораша. 1970 шера производствана юкъейихьача рационализаторски предложенеша паччахьалкхенна баь пайда 300 эзар сом хинна дале, ер шу чакхдалалехьа кийч а яь цар производствана юкъеяхьа лерхӀ паччахьалкхенна шера цхьа миллион гаргга сом пайда беш йола рационализаторски предложенеш. ДӀабахача бархӀ бетта рационализатораша даьхача къахьегама толамаша къаьгта хьахьокх шоай деша дай уж хилар. Цу юкъа кийч а яь производствана юкъейихьай паччахьалкхенна 640 эзар сом пайда беш йола 416 рационализаторски предложени.

Царех лоархӀамегӀарчарех я рационализатора. № 5 йолча установка начальника Ю. И. Гречкина сийна рационализаторски предложени. Дукха ха йоаццаш а тӀехьа коксови кубашкара дукха сийрда мехкдаьтта продукци увш йола соляр чакхйоахар трубчати установкех цхьан установке. Нов. Гречкина предложени елар ше кулгалдеча установка мехкдаьтта чакхдоахача цхьан блоке соляр чакхйоахаргйола гӀулакх ваьштӀехьдаккхара. Мехкдаьтта чакхдоахача кхыча установкаша беча балха анализ йича гучадаьлар укхо кулгалдеча установке чакхдоаха мехкдаьтта цига чакхдаха торо хилар а, хӀаьта мехкдаьтта метта № 5 йолча установке соляр чакхъяха йишхилар а. Трубчаткерча оборудованел дикка толашагӀа я установкера оборудовани. Цудухьа цига соляр чакхъяха йолайича цох увш йола мехкдаьтта сийрда продукци 26 процент дуккхагӀа хьакъоастэе йишхилар, хӀаьта трубчатке из чакхйоахача хана ерригa цох хьакъоастаеш хинна мехкдаьтта сийрда продукци 5 процент мара яцар. Дукхьала цу цхьан предложене производствана 410 эзар сом пайда бир.

Хьалха дӀаяхача хана чакхдаьккхача бензина цхьа дакъа шозлагӀа чакхдаккха дӀаухийтар шозлагӀа бедал чакхйоахача установке, цига цох хьайора кхо продукт, царна юкъе резинотехнически промышленноста эша растворитель а йолаш. Цу установка мощцость эӀамига яр, хӀаьта технически лаьккъе а эсала яр из. Цул совгӀа заводе оттаяь план а 70 процент мара кхоачашъяцар цо. Цудухьа цунна лаларча газофракционирующи установка блок эргаяьккха тоа а яь цига бензин чакхдахара йола предложени елар технологически цеха начальника С. П. Гуменюка. Цул тӀехьагӀа цига чакхдаха доладир бензин, паччахьалкхен план даим кхоачаш а еш. ХӀаьта шозлагӀа бедал чакхйоахаш хинна установка ца эшаш хиларах дӀаяьккхар. Биззача низана болх бе йолаелар газофракционирующи установка, кхычахьа балха баха йиш йолаш мукъабаьлар вокх установке хинна технологаш.

Ерригача завода коллектива къахьегама овсарле лакх а луш цу предложене шера паччахьалкхенна беш бола пайда 384 эзар сом хилар. Шера 44 эзар совгӀа сом пайда беш йола предложени елар технологически цеха начальника В. И. Кайдаша.

Дукха предложенеш тийннай производстверча халача процессашта автоматизации механизаций еш, къахьегам вӀаштӀехьбоаккхилга тоадеш, технологически оборудованена ремонт ярга дӀадодар кӀезигдеш.

Парафинови производствера раствораш шелъяра йолча цехе пайда эцаш яр лаьрххӀа йолча конструкцех йола кристализатораш. Дуккхача хана денз болх беши тишъеннеи я уж, цар метта кердаяраш оттае еза ха а хьатӀаэттай. Из продукци серийно арахецаш а ца хиларах, цунна лаьрххӀа йола оснастка эшаш а хиларах заводаша из хьаяра дола заказ дӀаэца тигац. ХӀаьта цунца дувзаденна цу заказашка дӀададолар а дукха да. Цудухьа тха завода торонашка а хьежа предприяте керттерча механика П. Писаревске, парафинови производства цеха начальника Д. К. Тарасова еннача рационализаторски предложенех кхычахьа заказаш а ца деш тха предприяте ремонт е йолайир тишъеннача кристализаторашта. Кердаярел кӀезига эшашагӀа уж яле а цо торо хулийт кердаяраш дӀаоттаеш йоаеш хинна ха, иштта дӀадохийташ хинна ахча кходе. Духхьала укх шера цу предложене баь пайда 19 эзар сом да.

Уж санна балхаш кхы дуккха а даьд заводе. ХӀаьта а цох кхоачамбаь ца Ӏеш производства эффективность лакхъяра дола балхаш дӀахо а деш да. Завода коллектива хӀара болхлочо, инженерно-технически болхлочо хьинаре дакъа лоац цу балхаш тӀа. ТӀа-тӀа производства эффективность лакхъяра болх тоабеш КПСС XXV съезда ше сийленца накъагӀоргхиларах бӀубенна я завода коллектив.

Р. МАРТИРОСОВ, В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода экономически дешашта вола директора заместитель.

ВӀаши вежарашха новкъостал ду

Советски Союзо технически новкъостал а деш социалистически мехкашка хьалъяьи хьалъеши я беррига а лаьрхӀача 53,2 миллион киловатт ниэ бола 239 электростанци. Уж цу мехкий экономика дегӀайоалаяра даькъе боккхача лоархӀаме я. цар йоаккх, масала, ГДР-ен Кубей йоаккхача ерригача электроэнергех 25 процент. Румыне йоаккхачох — нийса ах гаргга, Болгаре йоаккхачох —70 процент совгӀа.

ХӀанз Румыне эггара хьалхара. СССР-о технически новкъостал а деш хьалъергйолча атомни электростанцена проект оттаеш ба советски румынски специалисташ. Из электростанци хьалъяра хьакъехьарча протокола кулгаш яздаь даьиначул тӀехьагӀа СРР электроэнергетически промышленноста министра заместителa Адриан Джеорджеску хьакхайкадир:

— Энергетика даькъе йӀаьхи опыт йолаш я Советски Союз. Румыне шерра пайда эц цунах. ЧӀоагӀа раьза хинна белгалдоакх оаха, хьалхагӀа яйта хиннача советски энергетически оборудоване гӀеттара дика болх беш хилар. Керда электростанцеш хьалъеча ерригача этапашка ший ханнахьа советски специалисташкара новкъостали консультацеши хинна Румынена.

Александр КАСПИН. (АПН).

10 ноябре—советски милице Ди

ХАЛКЪА ДУЛХАХЦӀЕХ ЯЬННАР

В. И. Ленина инициативагӀа хьаяь советски милици укх 58 шера паччахьалкхен хьашташ, советски халкъа вахар, сага бокъонаш, сий тешшамен фен лорадеш хьайоагӀа. Цудухьа мехкарча берригача къахьегамхоша массаза а шерра белгалдоакх цун цӀей. Социалистически паччахьалкхе дегӀаахарца цхьана дегӀа а ух, чӀоагӀ а лу советски милици.

Социализм хьалъеча хӀара этапо шийгахьара гӀулакхаш хьалхашка оттаду чурча гӀулакхий органашта. Ший исторе ерригача этапашка шийна тӀадехка декхараш Коммунистически парте кулгалца кхоачашдаьд советски милице.

Милице а цун ерригача службай а гӀулакхаш дӀахо эргадоахаш тоалу социалистически законаш диззаи лоарзагӀа ца доалийташи кхоачашдарца. Тха кадрай кхетамеи бехктокхамеи мах бара лоархӀаме бустам ба законаш кхоачашдар. Иштта оттадаьд из парте, КПСС XXIV съездо, хӀаьта из кхоачашданза а дарг дац.

Партийни органий кулгалца, къахьегача коллективаша дакъа а лоацаш халданза болх бу милице состав тоаяра. Укх тӀеххьарча шерашка керда кадраш тӀаяьххай милицена, цар лелае йоагӀача тайпара лелаю шоайл хьалхагӀа хиннарий сийлахьа традицеш. Мехка чурча гӀулакхий органашка хӀанз а ва 84 Советски Союза Турпали Слава кхаь а ордена кавалераши. Тахан а тӀехьа денале гӀулакхаш кирагӀдувл милице къонача болхлошта. Масала, укх маьршача хана турпала Дошо Седкъа баьккхаб милице капитана Попрядухин Александра.

Советски милице командни кадрай халданза йоакхо ю парте Центральни Комитетои Советски правительстваи. Нагахьа санна СССР МВД системе массехк шу хьалхагӀа цаӀ мара лакхера школа хинначе, хӀанз 14 специализированни вуз я. Соахка хьайийлар кулгалду кадраш кийчъеза йола СССР МВД Академи. ХӀанз чурча гӀулакхий органашка, Ӏилман учреждениешка, дешара заведенешка болх беш ва ялх бӀаь совгӀа Ӏилмахо, цу даькъе 50 Ӏилмай докторий профессорий.

Педагогически балхаца цхьана цар зуламашца лоаттабеча къовсама актуальни проблемаш а тохк, хӀаьта цунах хьахиннараш практикана юкъе а кхухь. Кадраш кийчъярен кхеярен даькъе оаха чакхдоахача гӀулакхашка тха дегаш уралттадеш йола программа а хинна дӀаэттад СССР МВД Академе коллективага моаршал дохьийташ Леонид Ильич Брежнева аьнна башха-дика дешаш. Цо дайтача моаршал тӀа белгалдоакх, чурча гӀулакхий органашка болх бераш «...лакха хӀама доацаш бола специалисташ хинна ца Ӏеш, боккха сакхетам, лакха культура, чӀоагӀа, денале характер, боарам боацаш сагал долаш бола коммунистически идеалашта тӀехьара хьинаре къовсамхой а» хила безилга.

Республикански милицера дуккхагӀбола болхлой — уж ба лакха квалификаци, опыт йолаш, хьинар долаш бола специалисташ. Лакха политически кхетам, гӀулакх довзаш, дисциплина йолаш хилар — иштта да юкъ-юкъерчар меттел, Нохч-ГӀалгӀайчен милице бӀаьш болча башха-дикача болхлой гӀулакхаш. Орден лелаеча вай республика милице къахьегаш ба лакхерен юкъерен образовани йолаш бола 70 процент совгӀа нах. Республика чурча гӀулакхий министерства аппарате болх берех 100 процент гаргга бараш лакхерен юкъера специальнии образовани йолаш ба.

Революце турпалий гӀулакхаш деза а леладеш, республикански милице болхлоша фен шоай са ца кходеши гӀулакх ду Нохч-ГӀалгӀай АССР городашкеи юрташкеи общественни порядок лораяра. Оаха доккхал ду Надтеречни РОВД участкови инспектор воккхагӀвола милице лейтенант Давлетукаев Руслан Идрисович, Ленински РОВД милиционер милице зӀамагӀвола сержант Сугаипов Мавомед Виситович, Ленински РОВД профилактика отделене воккхагӀвола инспектор милице лейтенант Четверикова Тамара Николаевна, Сунженски РОВД уголовни розыска отделене начальника заместитель милице воккхагӀвола лейтенант Ди Юрий Васильевич, Сунженски РОВД милиционер милице сержант Боков Борис Беланович, дукха кхыбола новкъостий санна болча тхоай башха-дикача болхлой гӀулакхех.

Правопорядок лораяра парте йоакхо еш хилар кхы тӀа а хьахьекхар шоай мукъагӀарча халкъа дружинай гӀулакхаш дӀахо эргадаьха тоадара хьакъехьа КПСС ЦК-ей СССР Министрий Советои баьча сецамо. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца белгалдаьд дружинникий керттера декхараши бокъонаши, хӀаьта цо кхы тӀа а айбу общественни порядок лораяра даькъера къахьегамхой лоархӀами хьинари. Укх тӀеххьарча шерашка дӀахо дегӀаяьхкай правопорядок чӀоагӀъяра общественносто беча балха керда формаши методаши. Из-м бокъонца иштта хила доагӀаш а дар. Правопорядок хьаллоаттаеш йола пункташ — общественностои милицеи правопорядок толхаяра тӀера болча наха еш йола воздействи чӀоагӀъяра шерра торонаш луш йола форма. Республика къахьегамхоша денна чӀоагӀагӀен шерагӀен дакъа лоац общественна духьалара гӀулакхаш леладерашца лоаттабеча къовсаме. Республикански милицена халданза холу къахьегача коллективаша, халкъа дружинашеи цар комсомольски оперативни отрядашеи, новкъостий судаша а спорни пунктий активисташа а ший оагӀув хьаллоацаш хилар.

Республике кӀезиг-дукха кӀезигденнад зуламаш. Милице болхлоша дукха къахьег республике дикагӀйола общественни порядок оттаяра. Цхьабакъда тха кхоачамбоацараш а да. ХӀанз а къовсам кхоачам болаш лоаттабац оаха хулиганашца, къушца, спекулянташца, кхыча зуламхошца.

Милице берригача болхлошта дика ховш да, зуламаш цӀендаь хьагучадоахаш хилча мара уж тоъал кӀезигде йиш йоацилга. Бухсоццача кхаьчача гӀулакх сенах латт аьлча, из латт, зулам даьча сага таӀазар дарах лаьтта ца Ӏеш, зуламхо милице хьалахарах, моллагӀча а зулам де уйла йолаш волчоа, мел из хьулалуш леле а, милицена из каравоагӀаргволгеи де доагӀача таӀазара кӀалхарвала цуина могаргдоацилгеи дӀахайтарах.

Йоккхийча халонащцеи кхерамцеи дувзаденна да милицера гӀулакх, атта дац цун хьалаш, хӀаьта цкъаза зуламхоща тоссаденнача хана, тхоцара эггара дикагӀбола болхлой къасташ а моттигаш хул. Шоашта тӀадилла гӀулакх кхоачашдеш болча хана боабаьб Нохч-ГӀалгӀай АССР МВД дикагӀвола участкови инспектор милице зӀамагӀвола лейтенант В. И. Кирин, Малгобекски ГОВД милиционер И. Мусаев.. Цу шинна а болхлочоа Даьхено ЦӀеча Седкъа орденаш еннай. Цар цӀераш даим Нохч-ГӀалгӀай АССР МВД Мемориальни доска тӀа, шоай подразделеней личнии состава спискаш тӀа дӀаязъяьй.

Советски милице, республика чурча гӀулакхий органаша кхетабу законности правопорядоки лораяра шоашта партей паччахьалкхенои тӀадиллача сийлахьча гӀулакха хьалхара шоай боккха бехктокхам, КПСС XXV съезда накъадолхаш оаха халданзеи тӀагӀерттаи эргадоахаш тоалергда ленински парте тӀадехка сийлахь-доккхий декхараш кхоачашдара тӀадерзадаь гӀулакхаш.

Р. ЖУББЕ, Нохч-ГӀалгӀай АССР МВД политико-кхетама балха отдела начальник, милице полковник.

ХӀара шера советски милице Ди хьатӀа ме кхоач профессегӀа толашагӀбола болхлой белгалбоах Нохч-ГӀалгӀай АССР чурча гӀулакхий министерства коллеге. Иштта укх деношка хиннача коллеге заседане а шоай балха декхарашка хьежжа эггара дикагӀбараш хьакъоастабир. Царех ва Сунженски чурча гӀулакхий отдела зӀамагӀвола сержант Гелогаев Руслан Хасамбекович, Заводской чурча гӀулакхий отдела воккхагӀвола сержант Козлов Александр Николаевич, оперативни дивизиона воккхагӀвола сержант Яхаджиев Султан Магомедович.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ.

СУРТА ТӀА: дикагӀбола милице болхлой (аьрдехьара аьттехьа) милице сержант М. Х. Даудов, милице полковник Н. К. Шапоренко, милице старшина Д. Э. Мациев.

М. Лыкова сурт.

ЦIЕЧА МАЙДАН ТIА ХИННА ТIЕМА ПАРАДИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИИ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

хIанзле а кхоачашъяьй индустриальни столицо. Толаме чакхъяьккхай итт бетта план. Планал совгIа реализаци яьй итташ миллионаш сома маьха продукцена. Цун дукхача тайпашта лакхера паччахьалкхен аттестационни марка — дикала Знак еннай.

Эггара хьалхарчарца — Цlеча Пресне — 70 шу хьалхагIа герз кара а ийца халкъо царизмана духьала декабрьски восстани йолаяьча района — викалаш. Краснопресненцаша еза а лелаю, еба а ю партен халкъен революционни, тIема, къахьегама традицеш.

Таханара Цlе Пресни — уж я мехка йовзаш йола «1905 шерарча революце сий», «Красная Пресня», «Пролетарский труд» яха заводаш Цlе Пресни — уж я автоматически линеш, литейни машинаш, электромотораш, кога гIирс, кIадаш, продовольственни товараш.

Майдан тIа — Трехгорни мануфактура комбината текстильщикаш. Царе эзар совгIачар пхе шера заданеш кхоачашъяьй. Ер шу хьадоладелча денз комбинато кхы тIа а арахийцай 650 эзар совгIа метр кийчен 120 эзар метр морсаи кIадаш.

«Трехгорка» коллективера дукхагIбараш кхалнах ба.

Цlеча майдан тIа бек тIахьехам — даькъала хилба советски кхалнах — вай социалистически Даьхен чIоагIагIа бола патриоткаш, къахьегамеи общественнии вахаре хьинаре дакъа лоацараш!

Майдан тIа гIолла йода столица къахьегамхоша цlея сийна лелаяьча яхье котъяьннача пролетарски района колонна.

«ЗИЛ-130» яха грузовика макета гобаьккха лаьтта Iалаьмате доккха шестеренка йоагIа трибунашта хьалхашка гIолла. Из я столични индустре флагмана — Лихачева цlерагIча ши орден лелаеча завода эмблема. Хьалха латтача коллективо толаме кхоачашду КПСС Центральни Комитето къоабалдаь, Iилманеи техниканеи карагIдаьннараш сихагIа юкъедахьара, цу ларда тIа продукци дукхагIа арахецара тIадерзадаь декхараш.

Демонстраце дакъа лоацарий мугIарашка — «Динамо» яхача электромашиностроительни завода эмблема. Цу предприяте коллектив — индустриальни Москван дегаоидле. Динамовций къахьегама толамаш даькъала дийцар КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

«Советски Iилмахой, инженераши техникаши! Халкъа боахама дерригача доакъошкара Iилма-технически прогресс мамогга сихъе. Iилмани конструкторски разработкай боарам лакхбе! — иштта транспарант дахь мехка къаьнагIча технически вузех цаI йолча — Н. Баумана цlерагIча МВТУ студенташеи преподавателашеи. Дикка дакъа юкъедихьад бауманцаша халкъа боахам дегIабоалабеча. Училища творчески бузамаш да мехка 171 предприятешцеи учрежденешцеи.

Цlей дездеча колоннашца дукха хьаьший ба. Шефашца, столица заводийн фабрикайн болхлошца цхьана боагIа Москвана гонахьарча колхозийн совхозийн викалаш. Уж Цlеча Майдан тIа баьхкаб болхлой классеи къахьегача ахархойи йохаргйоаца цхьоагIо хьахьокха, ийслагIча пятилетке юрта боахамо даьхача толамех рапорташ дала.

Ялата канашца, кIайча боамбеца, цlеча гвоздикаца хозъяь майдан тIа йоал Тимирязевски района колонна. Цун мугIарашца ба, К. А. Тимирязева цlерагIча цIи хеззча юртбоахама академе, гидромелиоративни института преподавателаши, студенташи, юртбоахама машинаш еча ерригсоюзни Iилма - тохкама института Iилмахой.

Мехка юрта боахам тешшаме йола социалистически экономика чIоагIа дегIаена сектор а хинна дIаотташ латт. Даьха толамаш хьахиннад парте ленински аграрни политики лаьрхIа кхоачашъеш хилар баьхьан долаш. ХIанзарча этапе цун йола принципальни лардаш ехкай итт шу хьалха хиннача КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумо.

Къахьегама рапорташ долаш демонстраце баьхкар Октябрьски района къахьегамхой. Района хIара кхоалагIа йолча предприяте тIеххоачашйир продукцена реализаци яра пятилетка контрольни цифраш. Ялх эзар болхлочо кхоачашъяьй пхе шера планаш.

Цlеча байракхий эскорте майдане гучаьялар геттара йоккха шар — сигал бессара планета Лаьтта. Цун юкъах хьерчаш да «машара духьа вIашн гIулакхаш леладар» яха йоазув тIадола лента! Лаьттан тIа лел ши кема — «Советски Союз», американски «Аполлон». Уж тайжжа гарга а дахе, вIашагIкхет. СССР-ен США-ен орбите «вIашн кулгаш лацар» дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбарах КПСС-и Советски паччахьалкхенои лерагIа дIахьоча ленински арахьарча политиках хьахиннар да.

«Союз» — «Аполлон» яха экспериментальни программа ийслагIча пятилетке Iилмана карагIдаьннарех доккхагIа долла цхьа хIама да. Юккъера лаьрхIача хIара дийь дийнахьа фундаментальни тохкамаш дарай халкъа боахаман лаьрхIа Iилман спутник е кема дахийтал лаьттан юхерча арене.

Социалистически содружества ийс мохк юкъе а болаш, хIаьта иштта Францеца, Индеца, США-ца цхьана укх шера СССР Iилмай Академе «Интеркосмос» яхача дунен халкъашта юкъерча организаце чакхъяьхай Iилма - технически прогресса повкъостал деш йола лоархIамеи пайданеи эксперименташ. Космосах долча Iилмана юкъе доккха дакъа дихьар йовзаш йоацача планета тIара уникальни информаци кхачийтача «Венера-9», «Венера-10», яхача дунен халкъашта юкъерча автоматически станцеша.

Граждански гIишлош хьалъеш даьхача толамех доккхал деш я Москва а москвичаш а. ДIабахача ийс бетта хьалдаьд 3,3 миллион квадратни метр хула нах чубаха цIенош — планах лаьрхIачул дукхагIа хул уж. Дикка лоархIам бола дакъа — хIама па эшшаш кхоалагIа дола цIа — хьалдаьд цIенош деча цхьоалагIча комбината къахьегамхоша. Пятилетка сийлахь - боккхача Октябра цlей тIаккхоачаш кхоачашъе сошам баьча цIенош деча комбината дикагIйолча бригадаша тахан рапорт лу из декхар кхоачашдаь хиларах.

Столица кагирхой хьинаре дакъа лоацаш ба КПСС XXV съездага Ленински комсомола луча рапорта кулг яде бокъо яккхара яьржача яхьа юкъе. Съезда хьалхара яхь лел «Пятилеткана ударни финиш!», «КПСС XXV съезда даха мадоаггIара накъагIоргда!» яхача девизагIа. БIаь эзар гаргга кагирхо ва тахан цкъа дIа махьеккхинге продукци дIалуш. Царех дукхагIчарна «Дикала отличник», «Мастер — дошо кулгаш» яха цlераш еннай.

Керд-керда демонстрантий колоннаш йоагIа мехка керттерча майдан тIа. Транспарантий цIе кIадаша, диаграммаша, планаш кхы тIа а хьалъюз советски халкъа карагIдаьннарий йоккхен сийдолеи летопись. Къахьегама рапорташа тешавеш дувц советски халкъ ийслагIча пятилетка план толаме кхоачашъе а КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадаха а гIерташ хиларах.

Цlей дездеш хинна демонстраци партеи халкъеи цхьоагIо хилара, коммунизм кхаьъяра сийлахь - доккхача гIулакха юкъе дахьа ма-доаггIара дакъа дахьа хIара советски саг кийча хилара дола кхы цхьаькха а къаьгга тешал хинна дIаэттар.

Цlеча Майдан тIара репортаж яьраш ТАСС корреспонденташ:
В. БЕЛЯЕВ, М. ГОРБАЧЕВА, В. ИТКИН, А. РОМАНОВ, В. СЕРОВ, Н. ЦАРАПКИН.

ОКТЯБРА НАЬКЪАГIА—КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА!

Сийлахь - боккхача Октябра цlей — советски наьха эггара дезагIа дола цlей. Къаьстта ший тайпара белгала долаш доагIа из хIара шера. Иштта дар укх шера а, пятилетка чакхйоалача шера, чIоагIа политически къахьегамеи хьинар айдаь советски нах парте XXV-ча съезда накъаболхача шера.

Берригача советски нахаца цхьана дегаш гIоздаьнна болаш, шоаш даьхача толамех Даьхена рапорташ дала демонстраце арабаьлар цу дийнахьа грозненцаш. Пхе шера планаши тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шоай низ а хьинар а кхо ца деш къахьегаш ба уж пятилетка укх тIеххьарча деношка. Нохч - ГIалгIайчен столица бIаьш, эзараш болча къахьегамхоша, бIарччача коллективаша толамца чакхъяьккхаъ шоай пятилетка, къахьегаш ба хургйолча пятилетка чотах: иштта я советски наьха оамалдаьчох кхоачамбаь ца Iеш, кхы а дукхагIа хIама хьаде, кхы дIахо баха гIерташ хилар.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дуза дн деддеш кийчъяьй, цlеча байракхашца, лозунгашца, транспаранташца, хозъяьй Грознера улицаш, майдаш, скевераш, Къаьстта хоза я В. И. Ленина цlерагIа майда.

Iуйрийна итт сахьат доал. Оркестро дIалокх Советски Союза Гимн. Трибуна тIа латтача микрофона хьалхашка ва КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов. Парте обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, парте Грозненски горкомеи горисполкомеи цlерагIа Октябра 58 шу дизарца даькъала буву цо демонстраце баьхкараш, города а республика а беррига къахьегамхой.

Къамаьл чакхдаьлча В. И. Ленина цlерагIча майда тIа гIолла ийса гIа боахаш болалу Грозненски гарнизона бIухой — советски наьха машаре вахар лорадеш латтараш. Дукха ба царна юкъе политически тIемеи кийчо тIехдика караерзаяьраш.

Майда тIа йоал байракхаш яхьаш боагIарий колонна. Царна юкъе я Нохч-ГIалгIайчен столица предприятей, организацей коллективашта, цар доккхийча къахьегама толамий мах беш тийнна цlе байракхаш, пятилетке лелаяьча социалистически яхье яьха коталонаш бахьан тийнна байракхаш.

«Октябрьски моаршал партеи къахьегамеи сийдолча ветераний гвардега!» Из лозунг кхайкаду трибуна тIара майда тIа яьнна къаьсттача колоннагIа цlе бантикаш наьккха тIа а дохкаш боагIача партеи къахьегамеи ветеранашка. Советски Iаьдал доакхкаш, керда вахар чIоагIдеш, Даьхен моастагIашта духьал латташ хьинаре дакъа лоацаш хиннарашка.

Йоккхача оркестро локхача маршаца гIа боахаш, парадни формаш а ювхаш хоза кийчбенна боагIа городерча профтехучилищай дешархой —сийдолча болхлой класса тIехье. Цар бе йоахк цlе байракхаш, лозунгаш, транспаранташ. Дукха да цар колоннашка пятилетка кхоачашъяра яьржача социалистически яхье хьинаре дакъа лоацаш даьха толамаш гойташ дола рапорташ тIадола транспаранташ.

Эггара хьалха йоагIа ГСПТУ-5 дешархой колонна. «Даха малоаггIара накъагIоргда вай КПСС XXV-съезда!», «Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте!» яха лозунгаш, КПСС ЦК Политбюро члений портреташ доахк демонстрантий бе.

ЦаI шоллагIчоа тIехьа майда тIа йоал ГСПТУ-4, 11, 13, ТУ-1, 2, 6 колоннаш. «Даькъала хилба советски кагирхой!», «Сийле хийла болхлой класса къоначна тIехьен!» яхаш трибуна тIара кхайкадеча моаршала чIоагIа «Ура!» оалаш жоп лу демонстранташа.

Цхьанца йолча училищай колоннашка боагIачар дахьача транспаранташ тIа яздаь да «ИйслагIча пятилетке кийчвергва 2000 къона болхло», «Гулъяьй 1700 тонн комсаш», «Производственни план 134 процент кхоачашъяьй», и. кх. дI.

ВIалла чакхъяргйоацаш санна хеталу кхотабенна, нийса гIа боахаш боагIача Грознерча школай дешархой колонна майда тIа яьлча. Къаьстта теркам тIаозаш яр хьалха йоагIа колонна. Къаьсткъаьстача алапех оттадаь «КПСС XXV съезд» яха дешаш дахь дешархоша. Цар тIеххьа йоагIа хIара дешархочоа бе йоахкаш «5» («пхиаш») йолаш йоагIа колонна.

Цlе байракхаш, цIе лозунгаш, цIе зизаш — цу дерригнеша къаьстта белгалдоахкх Цlеча Октябра цlей. Иштта дар халданза майда тIа буулаш боагIача грозненски школьникай колоннай сибат.

ЧIоагIа «Ура» оалаш жоп лора цар халданза трибуна тIара кхайкадеча моаршала.

Революционни цlей сийна лоаттаяьча яхье белггала дола толамаш даьхад город Грознерча Октябрьски района къахьегамхоша. Цар колонна я тахан къахьегамхой демонстранташта хьалха йоагIар.

— Октябрьски цlей даькъала хилда шун, грозненски машиннаькъахой! — хьахоз трибуна тIара.

— Ура! Ура! Ура! — аьлле жоп лу майдан тIа баьннача машиннаькъахоша, локомотивнии вагоннии депой къахьегамхоша. Цар бе доахкача рапорташа дувц укх шера а пятилетка а заданеш кхоачашъяра даькъе къаьсткъаьстача службаша, подразделенеша, цехаша, бIарччача предприятеша даьхача толамех. Царех цхьанне тIа яздаь да: «КПСС XXV съезда сийна планал совгIа 3,8 миллион тонн совгIа беза мухь дIа-юха хьоргба», аьнна.

Хоза, товш кийчъяь я Октябрьски бурув деттача контора, мехкдаьттеи гази йоаккхача управлене колоннаш. Цар къахьегамхой бе доахк КПСС ЦК Политбюро члений сурташ. Транспаранташ тIа, лозунгаш тIа, плакаташ тIа укх тIайпара дешаш да яздаь: «КПСС XXV съезда даха мадоаггIара накъагIоргда вай!», «Ленина партена — сийле!», «Даькъала хилда советски наьха Сийлахь - доккха доттагIал!».

Шоаш денна дош сийленца кхоачашдеш хьабаьхкаб пятилетка шерашка района мехкдаьттахой. ХIанзле планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта, миллионаш кубически метраш газ яьккхай цар.

Майдан тIа бовл АТК, района кхыча транспортни предприятей къахьегамхой.

Кура гIа боахаш боагIа Грозненски горэлектросета къахьегамхой.

Царпа тIехь-тIехьа трибуна хьалхашка гIолла IотIехбовл электромеханически завода химзавода, консерваши маькхи еча заводий, магистральни мехкдаьттапроводий управлене, карьероуправлене, гIишлошъеча предприятей, проектни институтий, дарба деча учреждений къахьегамхой.

Ленински района къахьегамхой колоннана хьалха йоагIа республике эггара йоккхагIчарех йола Октябрьски революце орден лелаю «Красный молот» завода коллектив. Заводе бIаьш болхлой ба хIанзле 1976 шера чотах къахьегаш.

Ах бIаь шу совгIа ха яьннай цу заводо Даьхен чIоагIа эшаш йола продукци кийчъю. Цу юкъа укхаза хьалкхебаьб болхлой класса гIулакха тешаме бола эзараш къахьегамхой. Из гIулакх сийленца кхоачашдеш я цар коллектив тахан а. Завода кадрови болхлошта юкъе итташи бIаьшн ба наставника декхар шоашта хьатIа а ийца из бIу ца къожабеш дIахьош бараш.

Къахьегама совгIаташ кийчдаь цlейна накъабаьхкаб швейни производственни объединене къахьегамхой. Республика предприятешта юкъе хьалха латташ хьайоагIа цар коллектив укх тIеххьарча шерашка.

— Октябрьски моаршал да «Автоспецоборудование» завода коллективага! —яха дешаш дек майдане.

— Ура! Ура! Ура! — аьле жоп лу цу хана трибуна хьалхашка кхаьчача цу предприяте къахьегамхоша. Царна юкъе кIезига бац пхе шера аьнна шоаш тIаийца декхараш хIанзле кхоачашдаь баьннараш. ДикагIчар даьхача толамашка кхачара яхье баьнна къахьегаш ба хIанз заводера берригаш хIана бац аьнна бола болхлой а. Цудухьа шийна хьалхашка латта декхар кхоачашде карагIдоал ерригача коллектива а.

Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене мехкдаьттахой къахьегама гIулакхаш дика довзаш да республике меттел берригача вай мехка а. Балха темпаш лаьгI па йолийташ дIахо баха шоаш лаьрхIа болга хьагойтар цар цlей дездаьча дийнахьа а. Парте XXV съезда сийна планал совгIа 130 эзар тонн мехкдаьтта даккха дош деннад цар.

Иштта, къахьегама совгIаташца дезача денна накъабаьхкар маькх еча комбината болхлой а. Сийлахь - боккхача Октябра 58 шу дизара сийна яьржача яхье шерра дакъа лоацаш хиннача пар коллективо 27 октябре кхоачашйир итт бетта задани. планал совгIа 450 тонн тайптайпара маькха изделеш бахача нахага дIа а кхоачийташ.

Района экономика лоархIаме моттиг кхоач кхачан, юрта боахама, гIишлошъеча, бытови учрежденешка, укхаза я республике эггара йоккхагIйола мехкдаьттахойи хьехархойи арахеца шиъ лакхера дешара заведени, дарба ду укрежденеш, кхыйола культурни а дешара а заведенеш. Цу ерригача предприятей, учрежденей къахьегамхоша а чIоагIа деган гIоздаьнна болаш дездир шоай цlей.

Цlеча байракхашца дика кийчбенна боагIа эггара къаьнагIа йолча мехкдаьтта района къахьегамхой. Сийле хийла къаьнагIа йолча мехкдаьтта района болхлой класса яхача дешашца моаршал хетт царга трибуна тIара. Района къахьегамхой колонна хьалха латташ майбаь ког ловзаш боагIа Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой. Октябра цlейца уж даькъала бувцаш моаршал хетт царга. Паччахьалкхен плани цу дезача ден сийна тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачаш а деш итт бетта планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхад 73 эзар совгIа тонн «Iаьржа дошув». ПланагIа лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна цхьа миллионни 242 эзари сом пайда баьб цар укх шера. КПСС XXV съезда сийна планал совгIа 95000 тонн мехкдаьтта даккха дош деннад.

Цlеча байракхашца, плакаташца, лозунгашца ега йола Старогрозненски бурув тохара балхий управлене бурув деттарий колонна В. И. Ленина цlерагIча майде кхоач. Сийле хийла пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяьча бурув деттарий, яхаш моаршал хетт царга. Республикерча бурув деттараштa юкъе эггара хьалха, укх шера июль бетта, кхоачашъяьй цар бурув тохара пхе шера план.

Шоаш даьха къахьегама толамаш гойташ дола транспаранташ, цlе байракхаш, партеи правительстваи кулгалхой портреташ дахьаш боагIа Грозненски «Электроприбор» завода болхлой трибуна хьалхашка кхоач. КПСС XXV съезда сийна социалистически яхье баьннача цар товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен пхе шера план 3 октябре кхоачаш а еш боккха къахьегама толам баькхаб. Пятилетка шерашка заводчанаша арахийцай 109 миллиони бIаь эзари гаргга сома маьха товарни продукци.

ГIийло хьекхача михо цlе байракхилгаш шершаеш трибуна хьалхашка гIолла тIехйоал укх шера Ерригсоюзни яхье призовой моттиг яьккхача «Союзавтоматстром» Ерригсоюзни Iилман - производственни объединене Грозненски опытно-эксперементальни завода коллектив. Шоаш даьха къахьегама толамаш гойташ дола транспаранташ, доккхийча алапаща яздаь лозунгаш дахьаш боагIа уж. Пхе шера план 30 сентябре кхоачаш а яь, ер шу чакхдалалехьа пхе шера заданел совгIа 620 эзар сома маьха товарни продукци арахеца лерхI заводчанаша. Из хургда пар КПСС XXV съезда кийчду къахьегама совгIат.

Иштта цlе байракхилгаш, лозунгаш, транспаранташ, партеи правительстваи кулгалхой портреташ дахьаш боагIа «Грозгорргаз» треста, «Трансмаш» завода, Грозненски газ чакхйоахача завода, «Чечингводстрой» гIишлошъеча управлене, Старогрозненски АТК, района кхыча предприятей, организацей къахьегамхой.

«Вежарий моаршал да шуга болгарски къахьегамхой!», «ДегIа а йоагIийла чIоагI а лойла дунен социализма система!» яхача дег тIара доагIача дешашца тIаэц болгарски къахьегамхой трибуне даттараша.

Ленина цlерагIча майдан тIа — Заводской района байракхаш яхьаш боагIараш, Цlеча байракхашца, плакаташца, лозунгашца дика кийчбенна боагIа СССР 50 шу дизара цlерагIча Грозненски химически комбината химикаш.

Трибуна тIара хьахоз: «Октябрьски моаршал да Ерригсоюзни яхье котбаьннарашка!», «Сийле хийла КПСС», Укх шера вIаштта кхозза Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай комбината химикаша.

«КПСС XXV съезда сийленца накъабахара йола социалистически яхь шерагIа йоаржае» яхача дешашца моаршал хоатташ тIаэц Ленина цlерагIча майде кхаьча Н. Анисимова цlерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлой. Деган гIоздоахача къахьегама толамашца дезду цар Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 58 шу дизара деза дн. Мехкдаьтта продукци арахецара а из йохкара а пхе шера план 18 октябре кхоачашъяьй мехкдаьтта чакхдоахараша.

Дика кийчбенна боагIа В. И. Ленина цlерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаш. Октябра дезача ден сийна тIаийца декхараш шоаш толамца кхоачашдарах, иллеш доахаш, дог гIоздаьнна боагIа уж. Мехкдаьтта продукцена реализаци яра итт бетта план 102,6 процент кхоачашъяьй.

Керда зама хьайийлла, паргIато, кортамукъале енна ди дездеш цlеча байракхашца, плакаташца, лозунгашца чакхйоал Грозненски производственно - товарни контора, А. Шерипова цlерагIча завода, «Грознефтехимремстрой» треста «Главнефтеснаба» управлене, ацетонови завода, «Грозэнерго» районни энергетически управлене, кондитерски фабрика, культурно - бытовой учрежденей къахьегамхой колоннаш.

Октябра цlейна хетаяьча Грозлерча къахьегамхой демонстраце шIаьхха а хьахьекхар партенеи правительстваней гонахьа айхха кхотабеннача республика къахьегамхоша пятилетка тIеххьарча шера заданни пхе шера плани ханал хьалха кхоачаш а еш КПСС XXV съезда сийленца накъабахара тIагIертта къовсам лоаттабеш хилар.

С. КОТИЕВ,
С. МАЯСИГОВ,
Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: демонстраце дакъалоацаш хиннараш.
И. ПЛИЕВА сурташ.

РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШКА ЦIЕЙ ДЕЗДАР

МАГIАЛБИК

ХIара къахьегамхочоа дезен хьамсарен долча цlейна — Сийлахьча Октябра 58 шу дизара хетаяь митинг а демонстраци а хилар селхан мехкдаьттахой городе МагIалбике. Цу цlейна хетаяьча митинге гулбеннараш даькъала бийцар КПСС МагIалбика - горкома хьалхарча секретара П. Г. Кащеева.

Iуйрийна 10 сахьат даьлча дIайолаелар демонстраци. Из хьайийллар тIемеи къахьегамеи ветеранаша. Царна хьалха воагIа Ерригсоюзни социалистически яхье тIехдика толамаш дасхарах города промышленноста енна РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ей карара кара тела Цlе байракх яхьаш вола СССР Лакхехьарча Совета депутат Ш. Х. Эсмурзиев.

ТIемеи къахьегамеи ветеранашта тIехьа боагIа района а города а дешархой. Эггара хозагIа яр цар колонна.

Городерча промышленни предприятей болхлой колоннана керте боагIа бурувдеттараш. 19-ча октябрга кхоачашъяьй цар 9-ча пятилетка тIеххьарча шера план. Царна тIехьа ба мехкдаьтта доахараш.

Демонстранташта юкъе майрра гIа боах газ чакхйоахараша. 27-ча октябрга кхоачашдаьд цар укх пятилетка декхараш. Иштта ханал хьалха пятилетка кхоачашъяьй автотранспортни предприяте коллективо а. Цар колонна хьаелл таксисташа. Царна керте ва толашагIвола таксист Кортоев Къарамсолт.

ШIаькха а советски халкъий доттагIал чIоагIа хилар, парте шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде шоаш кийча хилар хьахьокхаш чакхъяьлар МагIалбикерча къахьегамхой демонстраци.

ГУДЕРМЕС

Цlеча байракхаша, транспаранташа, лозунгаша егаяр город Гудермес Сийлахь-боккхача Октябра цlей дездеча дийнахьа. КIеззига шийла а йолаш хоза енача Iуйрийна денз города улицашка, майдашка арабаьлар нах. Массанахьа хьахоз музыка, иллеш.

...Iуйрийна 10 сахьат даьлча В. И. Ленина памятника юххе гулъелар города къахьегамхой колоннаш. Гулбеннараш Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизарца даькъала буэц КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. А. Чайкина.

ДIайолалу цlейна хетаяь къахьегамхой демонстраци. Района дешара заведений колоннана хьалха боагIа № 8 йолча юкъерча профессионально-технически училища дешархойи хьехархойи. Вай республике къаьнагIчарех я ялх эзар совгIа лакха квалификаци йола болхло кийчваь йола из училище.

Промышленни предприятей колоннана хьалха йоагIа машиннаькъа Гудермесски дистанце коллектив. Из бокъо цунна еннай Гудермесски машиннаькъа узла болхлошта юкъе цlей сийна яьржача социалистически яхье хьалхле яккхарах.

Машиннаькъахошта тIехьа майда тIа бовл «Мединструмент» завода болхлой. Цу предприяте коллективо къахьегама овсарле лаххъяра пхе шера план диъ шера кхоачашъяьй. ХIаьта укх шера хьалхарча итт бетта план 17-ча октябрга кхоачашъяьй цо. Дика лаккхбеннаб заводо арахецача продукце боарам а — 1970 шера арахийцачул шозза дукхагIа продукци арахийцай цун коллективо укх шерарча хьалхарча итт бетта.

Демонстраци чакхъяьнначул тIехьагIа тайп-тайпарча спортивни яхьашка, художественни самодеятельноста концерташка хьежаш деган гIоздаьнна саралца сакъердаш хилар города къахьегамхой.

НАЗРАНЬ

Хоза кийчъеннаяр город цlейга. Нийса итт сахьат даьлча йолаелар района къахьегамхой демонстраци.

Хьалхарча колоннагIа бар байракхаш лелаераш. Царна тIехьэ бар парте, къахьегама, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема ветеранаш, спортсменаш, школайи училищайи дешархой, совхоз-техникума студенташ.

Промышленни предприятей коллективай колоннашта хьалха яр «Электроинструмент» завода коллектив, цунна тIехьа трикотажни фабрика яр, совхозий коллективаш.

Демонстрацена юкъе дакъа лоацаш къаьстта дукха бар кхалнах.

Района къахьегамхой цlейца даькъала а бийца, митинг хьайийллар райисполкома председатела Б. И. Гандалоева. Цо къамаьл де дош лу КПСС райкома хьалхарча секретара С. М. Бековна.

Митинг чакхъяьнначул тIехьагIа майдане ека йолаелар музыка, дIадоладелар къахьегамхой сакъердамаш, геттара дIаьхделар уж.

АЧХОЙ-МАРТАН

Хоза кийчъяь яр Ачхой-Мартана майда. Демонстраце дакъа лоацаш бар района совхозий, промышленни предприятей болхлой, интеллигенце викалаш, дешархой.

Демонстранташ даькъала буацаш трибуна тIа бар производстве хьалхалаттараш, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема ветеранаш, кхыбараш.

Сийлахь-боккхача Октябра цlейна хетаяь митинг хьайийллар КПСС райкома секретара М. Бажаева.

Цо къамаьл де дош лу парте райкома хьалхарча секретара А. И. Воронкина. Цо цlейца даькъала бийцар митинге баьхка къахьегамхой, лоацца дийцар пятилетка а цун тIеххьарча шера а планаш кхоачашъеш района коллективаша даьхача толамех.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир «Лермонтовский» совхоза хьажжIаш кхееча звенон звеньевойс Б. Матаева, «Новосельский» совхоза директора А. Харикова, района военкома В. С. Дроздова районни больница медсестрас Н. Сапараевас, райпромкомбината директора А. Бакриева, ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара А. Тагирова. Цар дийцар шоай коллективаша даьхача толамех, КПСС XXV съезда накъаболхаш къахьегама вахте этта шоаш йоахача коталонех.

ОРДЖОНИКИДЗЕВСКАЯ

Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 58 шу дуза ди дезде дукха нах гулбелар Орджоникидзевски станице В. И. Ленина памятник латтача майдан тIа. КПСС XXV съезда дикача толамашца накъабахара тIахьехаш лозунгаш, плакаташ да массанахьа гуш. Цlаккха дохаргдоацача Советий халкъий доттагIала тешал — ерригача союзни республикий паччахьалкхен байракхаш я лаьгIо хьекхача михо лестаеш. Дог гIоздаьнна ба нах. ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера декхараш кхоачашдара низ кхо ца беш къахьегаш карагIдийннача дикача гIулакхех рапорташ дахьаш баьхкаб уж.

Митинг хьайийллар КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара Г. Г. Самарске.

Района къахьегамхошка моаршал а хоатташ, деза цlей даькъала дуацаш къамаьл дир къахьегамхой депутатий Сунженски райсовета исполкома председатела Б. С. Шадиева. Цул тIехьагIа Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 58 шу дузача денна толамца накъабахара яьржача социалистически яхьа юкъе а баха даьхача толамех дийцар Цlеча Эскара цlерагIча колхоза тракторно - кхаш лелаеча бригада бригадира Н. Федина, къамаьлаш дир иштта лоро М. Федорцовас, райбыткомбината барзкъаш тегача цеха начальника З. Евлоевас, кхычар.

Митинг чакхъяьлар. Цул тIехьагIа трибуна хьалхашка гIолла чакхъяьлар хьункомбината, райбыткомбината, «Победа» яхача, Цlеча Эскара цlерагIча колхозий, кхыча предприятейи дешара заведенейи коллективаш.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 7288.